

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»

**Η Εμπορία και διακίνηση ανθρώπων στα Βαλκάνια κατά
την περίοδο 2011 και εξής**

Διπλωματική εργασία της Μαντζούρη Ζωής (ΑΜ: 4332021016)

Επιβλέπων καθηγητής

Ιωάννης Στριμπής

Μέλη Επιτροπής

1. Γεώργιος Μαρής
2. Ιωάννης Σακκάς

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ. Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος

Περίληψη

Η εργασία "Η Εμπορία και Διακίνηση Ανθρώπων στα Βαλκάνια κατά την περίοδο 2011 και εξής" ερευνά το σύνθετο πρόβλημα της εμπορίας ανθρώπων στην περιοχή των Βαλκανίων από το 2011 και μετά. Η εργασία παρουσιάζει την υπόθεση της έρευνας, εξετάζοντας τις κύριες τάσεις, τους παράγοντες που επηρεάζουν την εμπορία ανθρώπων στην περιοχή, και τις νομικές πτυχές που σχετίζονται με αυτό το φαινόμενο.

Η μέθοδος προσέγγισης περιλαμβάνει την ανάλυση της σύγχρονης βιβλιογραφίας, την συγκέντρωση δεδομένων από αξιόπιστες πηγές και την ανάλυση προσφάτων περιστατικών και παραδειγμάτων από την περιοχή των Βαλκανίων. Επιπλέον, εξετάζονται οι προσπάθειες πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα.

Από την έρευνα προκύπτει ότι οι Βαλκανικές χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, λόγω της γεωπολιτικής τους θέσης και των κοινωνικών αλλαγών. Η εργασία καταλήγει σε συμπεράσματα που επισημαίνουν την ανάγκη για αποτελεσματικότερη διασυνοριακή συνεργασία και προληπτικά μέτρα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η ανησυχητική πραγματικότητα στα Βαλκάνια και αλλού.

Summary

The thesis "Human Trafficking in the Balkans in the period 2011 onwards" investigates the complex problem of human trafficking in the Balkan region from 2011 onwards. The thesis presents the research hypothesis, examining the main trends, the factors influencing human trafficking in the region, and the legal aspects related to this phenomenon.

The method of approach includes analysis of contemporary literature, data collection from reliable sources, and analysis of recent cases and examples from the Balkan region. In addition, efforts to prevent and combat human trafficking that have been taken so far are examined.

The research shows that the Balkan countries face significant challenges with regard to trafficking in human beings, due to their geopolitical location and social changes. The thesis draws conclusions that point to the need for more effective cross-border cooperation and preventive measures in order to address this worrying reality in the Balkans and elsewhere.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Summary	3
1.Εισαγωγή	6
1.1 Εισαγωγή στο θέμα.....	6
1.1 Σκοπός και σημασία της εργασίας.....	6
2. Ιστορική Ανασκόπηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στα Βαλκάνια.....	7
2.1 Ορισμός της έννοιας και ιστορική αναδρομή	7
2.2 Εξέλιξη φαινομένου στα Βαλκάνια	12
2.3 Βαλκανικές χώρες.....	18
2.3.1 Ελλάδα	18
2.3.2 Βουλγαρία.....	19
2.3.3Βόρεια Μακεδονία.....	21
2.3.4 Σερβία	23
2.3.5 Κοσσυφοπέδιο.....	25
2.3.6 Μαυροβούνιο	27
2.3.7 Βοσνία / Ερζεγοβίνη	28
2.3.8 Κροατία.....	30
2.3.9 Αλβανία.....	31
3.Κύριες Μορφές Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στην Περιοχή	33
3.1 Σεξουαλική εκμετάλλευση.....	34
3.2 Εργασιακή Εκμετάλλευση	35
3.3 Οργανωμένο Έγκλημα	35
3.4 Παιδική εκμετάλλευση	36
4. Κοινωνικές και Οικονομικές Συνέπειες της Εμπορίας Ανθρώπων.....	38
4.1.1 Κίνδυνοι για τα θύματα.....	38
4.1.4 Προστασία και διεθνής προστασία	40
4.2 Επιπτώσεις στην κοινωνία	41
4.3 Συνέπειες στην οικονομία	42
5.Νομικά και Διεθνή Πλαίσια για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων.....	43
5.1 Διεθνής νομοθεσία και συμφωνίες.....	43
5.2 Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών	44
6. Ενέργειες για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στα Βαλκάνια	48
6.1 Εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης.....	48

6.2 Στρατηγικές για την πρόληψη.....	48
6.3 Διεθνής συνεργασία	49
7.Συμπεράσματα	50
8. Βιβλιογραφία	51
8.1 Ελληνόγλωσση.....	51
8.2 Ξενόγλωσση.....	51

1.Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγή στο θέμα

Η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων αποτελούν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιπροσωπεύουν ένα παγκόσμιο φαινόμενο που επηρεάζει κάθε γωνιά του πλανήτη. Αναφορικά με το συγκεκριμένο φαινόμενο υπάρχει η εξής επιπλέον ερμηνεία που αναφέρει ότι, «η παράνομη διακίνηση ανθρώπων» ή συνώνυμα «παράνομη διακίνηση μεταναστών» είναι ένας ειδικός όρος για την κερδοσκοπική διευκόλυνση της διέλευσης διαμέσου των διεθνών συνόρων που δεν επιτρέπεται από το κράτος¹.

Πρόκειται για μια πρακτική που αφαιρεί την ελευθερία και τα δικαιώματα των ανθρώπων, εκμεταλλευόμενη την ανάγκη και την απόγνωση τους. Σε πολλές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των Βαλκανίων, αυτό το πρόβλημα έχει αποκτήσει ιδιαίτερα σοβαρές διαστάσεις. Οι Βαλκανικές χώρες βρίσκονται στη συμβολή διαφόρων μεγάλων μεταναστευτικών διαδρόμων, και η περιοχή αντιμετωπίζει πολύπλοκα θέματα όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων.

1.1 Σκοπός και σημασία της εργασίας

Η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων αποτελούν ένα από τα πιο σοβαρά και εκτεταμένα προβλήματα παγκοσμίως, που απειλούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόκειται για ένα σύγχρονο εγκληματικό φαινόμενο που έρχεται σε αντιδιαστολή με τις προσπάθειες διεθνών οργανισμών, κυβερνήσεων και μη κυβερνητικών οργανώσεων για την αντιμετώπισή του. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει την εμπορία και διακίνηση ανθρώπων στα Βαλκάνια κατά την περίοδο από το 2011 και εξής.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να διαπιστώσει τα αίτια που προκαλούν το φαινόμενο και την εξέλιξη του στην αναλύομενη χρονική περίοδο προτείνοντας τρόπους ευαισθητοποίησης τόσο της κοινής γνώμης αλλά και των φορέων για αναζητηθούν λύσεις. Ο σκοπός αυτός εξυπηρετεί δύο βασικούς στόχους:

Πρώτον, να προσφέρει μια συνολική κατανόηση του προβλήματος της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων στην περιοχή των Βαλκανίων. Η ανάλυση αυτή θα αφορά την εμφάνιση, την εξέλιξη και τις κύριες χαρακτηριστικές μορφές της εμπορίας ανθρώπων σε αυτήν την περιοχή, καθώς και τις επιπτώσεις που έχει στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

---

¹ Λέτσου Στυλιανή, Εμπορία Ανθρώπων: μία διαχρονική διαπολιτισμική μορφή δουλείας. *Εθνολογία on line* 9(1) Η Εμπορία Ανθρώπων 2019:22

Δεύτερον, να εξετάσει τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την καταπολέμηση της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων στα Βαλκάνια κατά την περίοδο από το 2011 και εξής. Αυτό περιλαμβάνει τις νομοθετικές αλλαγές, τις δράσεις των αρχών επιβολής του νόμου, τις προσπάθειες για την πρόληψη και την ενημέρωση του κοινού και άλλες σχετικές πρωτοβουλίες.

Η επιλογή αυτού του θέματος είναι σημαντική για διάφορους λόγους. Καταρχάς, η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων αποτελούν μια παγκόσμια πρόκληση που απειλεί τα θεμέλια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Επίσης, η περιοχή των Βαλκανίων αντιμετωπίζει ιδιαίτερες προκλήσεις λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της πολυπλοκότητας των συνόρων της.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, η μεθοδολογία προσέγγισης περιλαμβάνει τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων από επιστημονικές πηγές, όπως επιστημονικά άρθρα, μελέτες, νομοθεσία, αναφορές από διεθνείς οργανισμούς και επίσημα έγγραφα. Η σύνθεση και η ανάλυση αυτών των πηγών θα παράσχει μια σφαιρική κατανόηση της κατάστασης της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων στα Βαλκάνια.

Το συμπέρασμα αυτής της εργασίας αναμένεται να προσφέρει σημαντική πληροφορία για το πώς η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων εξελίσσονται στα Βαλκάνια και πώς οι προσπάθειες για την αντιμετώπισή τους έχουν προοδεύσει με την πάροδο του χρόνου. Επιπρόσθετα, θα επισημάνει τυχόν κενά ή αδυναμίες στην υφιστάμενη νομοθεσία και τις προσπάθειες καταπολέμησης, καθώς και πιθανές περαιτέρω έρευνες που μπορεί να απαιτηθούν για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού και σύνθετου προβλήματος. Τέλος, επιδιώκουμε να αναλύσουμε τις αιτίες, τις επιπτώσεις και τις πιθανές λύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ιστορική πορεία όσο και τη σύγχρονη εξέλιξη του φαινομένου.

2. Ιστορική Ανασκόπηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στα Βαλκάνια

2.1 Ορισμός της έννοιας και ιστορική αναδρομή

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα σημαντικό θέμα παγκόσμιας πολιτικής κατά τον 21ο αιώνα. Παρόλο που συχνά μπορεί να συγχέεται με τη λαθραία διακίνηση ανθρώπων και τη μετανάστευση, υπάρχουν διαφορές ανάμεσά τους. Ο ορισμός του "Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών" καθορίζει «την εμπορία ανθρώπων ως τη στρατολόγηση, μεταφορά, μεταβίβαση, υπόθαλψη, ή παραλαβή ανθρώπων με απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, εξαπάτησης, κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με την παροχή ή λήψη πληρωμών ή ωφελημάτων για την επίτευξη της συναίνεσης

προσώπου που ασκεί έλεγχο σε άλλο πρόσωπο, με σκοπό την εκμετάλλευσή². Η παράγραφος που παρατίθεται εξηγεί ότι η πρακτική αυτή συχνά περιγράφεται με αρνητικούς χαρακτηρισμούς, όπως "παρανομία," "ανεπισημότητα," και "απανθρωπιά." Επίσης, επισημαίνεται ότι οι λαθρέμποροι συχνά απεικονίζονται ως αδίστακτοι κερδοσκόποι, εκμεταλλεζόμενοι τη δυστυχία και τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες³.

Είναι επίσης σημαντικό να αντιληφθούμε τον διαχωρισμό μεταξύ των όρων "παράνομη διακίνηση ανθρώπων" και "εμπορία ανθρώπων," παρά το γεγονός ότι συχνά συγχέονται στα μέσα ενημέρωσης. Αυτή η σύγχυση μπορεί να οδηγήσει στην παραπληροφόρηση και να δημιουργήσει αντιλήψεις που συνδέουν την παράνομη μετανάστευση με εγκληματική δραστηριότητα.

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων, σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό που παρέχεται, περιλαμβάνει τρία κύρια στοιχεία. Πρώτον, απαιτεί την ύπαρξη ενός μεσάζοντα που διευκολύνει τη διασυνοριακή κυκλοφορία. Δεύτερον, αυτή η διασυνοριακή κυκλοφορία πρέπει να έχει χαρακτήρα κερδοσκοπίας και να περιλαμβάνει πληρωμή από τον μετανάστη ή άλλο τρίτο πρόσωπο. Και τρίτον, οι μετανάστες θεωρούνται ότι συμμετέχουν εθελοντικά τόσο στην πληρωμή όσο και στη διασυνοριακή κυκλοφορία.

Ωστόσο, παρά τον επίσημο ορισμό, οι στρατηγικές μετανάστευσης είναι πολύ πιο περίπλοκες και δεν είναι εύκολο να χωριστούν σε αυτά τα τρία στοιχεία. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο επίσημος ορισμός επικεντρώνεται στην οικονομική διάσταση της παράνομης διακίνησης, ενώ παραβλέπει τις κοινωνικές σχέσεις και τους θεσμούς που ενδέχεται να εμπλέκονται.⁴ Οι αλληλεξαρτήσεις μεταξύ μεταναστών και λαθρεμπόρων μπορεί να βασίζονται σε πολύπλοκες κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις, που δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στον επίσημο ορισμό. Επίσης, οι πολιτικές και τα πλαίσια που επηρεάζουν την παράνομη διακίνηση μεταναστών μπορεί να παραβλέπονται ή να υποεκπροσωπούνται στην επιστημονική βιβλιογραφία, προσθέτοντας πολυπλοκότητα στο κατανοητικό πλαίσιο του φαινομένου.

Η θεωρητική προσέγγιση που επικεντρώνεται στο "επιχειρηματικό μοντέλο" βλέπει την παράνομη διακίνηση ανθρώπων ως μια είδους "διακρατική βιομηχανία υπηρεσιών".⁵ Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, η παράνομη διακίνηση ανθρώπων αντιμετωπίζεται ως μια εμπορική δραστηριότητα που

---

² United Nations, *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And The Protocols Thereto*, 2004:41-52

³ Tinti Peter, Reitano Tuesday, *Refugee, Smuggler, Saviour*, Hurst & Company, London 2018:31

⁴ Baird Theodore, *Human Smuggling in the Eastern Mediterranean*, Routledge, 2016

⁵ OSCE, *Analysing The Businessmodel Of Trafficking Inhuman Beings To Betterprevent The Crime Organization*, 2010

αποτελείται από ενδιάμεσους πράκτορες, οι οποίοι διευκολύνουν τη μετανάστευση ανάμεσα σε πλαίσια αποστολής και υποδοχής.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι μεσάζοντες πράκτορες είναι οι ενδιάμεσοι μεταξύ μεταναστών και των χωρών αποστολής και υποδοχής. Αναλαμβάνουν τον ρόλο της διευκόλυνσης της μετανάστευσης, παρέχοντας υπηρεσίες που είναι παράνομες, όπως η οργάνωση μεταφοράς, η παροχή ψευδών ταξιδιωτικών εγγράφων, και άλλες σχετικές υπηρεσίες.

Αυτή η προσέγγιση αναδεικνύει την πτυχή της οικονομικής διάστασης της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, εστιάζοντας στο κέρδος που επιδιώκουν οι ενδιάμεσοι πράκτορες. Παράλληλα, υπογραμμίζει την ιδέα ότι η παράνομη διακίνηση ανθρώπων λειτουργεί ως μια διακρατική επιχείρηση, που εκτελείται σε πολλές περιπτώσεις μεταξύ διαφορετικών χωρών ή περιοχών και μέσα από οργανωμένα κανάλια εγκλήματος.

Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων έχει ιστορικότητα και οι πρακτικές των μηχανισμών της προσαρμόζονται στις εξελίξεις των κρατικών συνθηκών και την πρόοδο των ελεγκτικών αρχών. Το ιστορικό παράδειγμα παράνομης διακίνησης ανθρώπων μπορεί να παρέχει ενδείξεις σχετικά με το πώς οι διαρθρωτικές αλλαγές έχουν διαμορφώσει αυτές τις πρακτικές.

Στο παρελθόν, η παράνομη διακίνηση ανθρώπων συχνά σχετιζόταν με την αλλαγή του κράτους, όπου άνθρωποι προσπαθούσαν να περάσουν σύνορα παράνομα για διάφορους λόγους, όπως η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών ζωής, η αποφυγή διώξεων ή η αναζήτηση οικονομικών ευκαιριών⁶.

Η προσέγγιση αυτή μπορεί να αναδείξει πώς οι κοινωνικοοικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές αλλαγές επηρεάζουν τις διαδικασίες μετανάστευσης και παράνομης διακίνησης. Επιπλέον, η ανάλυση των παραδειγμάτων αυτών μπορεί να φωτίσει τον τρόπο με τον οποίο οι ενδιάμεσοι πράκτορες και οι δομές εκμετάλλευσης προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες προκειμένου να διευκολύνουν τη μετακίνηση ατόμων παράνομα.

Η σύγχρονη τεχνολογία έχει δώσει στους διακινητές του ανθρώπινου εμπορίου τη δυνατότητα να εκμεταλλεύονται θύματα χωρίς την ανάγκη προσώπου επαφής, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο ανίχνευσής τους από τις εκάστοτε υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Συγκεκριμένα, οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνται ως εικονικοί κατάλογοι από τους διακινητές για τον εντοπισμό νέων θυμάτων και την ανάπτυξη στρατηγικών προσέγγισης με σκοπό τη σεξουαλική κακοποίηση. Επιπλέον, οι πληροφορίες που παρέχονται στις πλατφόρμες αυτές, όπως το ψυχολογικό και προσωπικό υπόβαθρο των χρηστών, χρησιμοποιούνται ως μέσο για την προσέγγιση και την εκμετάλλευση τους. Είναι ανησυχητικό το γεγονός

---

⁶Anastasijevic Dejan, *Organized Crime in the Western Balkans, Humsec Working Paper Series*, 2007: 149-168

ότι οι διακινητές απειλούν με δημοσίευση προσωπικών φωτογραφιών των θυμάτων, εάν δεν συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις τους.⁷

Σε ό,τι αφορά τις στοχευμένες ομάδες, οι ενήλικες γυναίκες αποτελούν την πλειονότητα των αναγνωρισμένων θυμάτων σε περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων με διαδικτυακή εμπλοκή στα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, οι ανήλικοι είναι επίσης μια εξαιρετικά ευάλωτη ομάδα λόγω της ψηφιακής τους απειρίας και του επηρεασμού της ηλικίας. Η διαδικτυακή προσέγγιση με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ανησυχεί ιδιαίτερω, καθώς προσφέρει πλούσιες πληροφορίες για πιθανά ευάλωτα παιδιά στο διαδίκτυο, επιτρέποντας στους εγκληματίες να σχεδιάσουν τις επιθέσεις τους⁸.

Συνοπτικά, η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει στους διακινητές να διαμορφώνουν τις στρατηγικές τους βάσει της διαδικτυακής παρακολούθησης και εκμετάλλευσης των πιθανών θυμάτων, προκειμένου να αποφύγουν ανίχνευση και να εξασφαλίσουν τον έλεγχο τους.

Η περιοχή των Βαλκανίων, αποτελεί την πιο σημαντική περιοχή για τη διακίνηση γυναικών και παιδιών στη δυτική Ευρώπη. Παρά την διάδοση αυτού του φαινομένου, είναι γεγονός ότι οι μελετητές σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν αφιερώσει την απαραίτητη προσοχή που αρμόζει στο συγκεκριμένο ζήτημα και ειδικότερα σε χώρες όπως η Αλβανία αλλά και η Σερβία στις οποίες φαίνεται ότι οι βασικοί παράγοντες που επηρέασαν την εμπορία ανθρώπων ήταν τα πολιτικά δρώμενα του 1990, με αποτέλεσμα μέχρι σήμερα να μην έχει υπάρξει καμία έρευνα για τη διαδικασία επιστροφής και επανένταξης των θυμάτων εμπορίας⁹.

Το πλαίσιο της λαθραίας διακίνησης ανθρώπων, επικεντρώνεται στην παράνομη διέλευση εθνικών συνόρων, συνήθως με τη συναίνεση του ατόμου. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η ευρύτητα του ορισμού έχει προκαλέσει ανταγωνιστικές ερμηνείες της εμπορίας ανθρώπων, μερικές από τις οποίες περιορίζουν την έννοια αυτή στην εκμετάλλευση, αγνοώντας τη μεταφορά και την εξαπάτηση. Οι δυσκολίες στην εκτίμηση του πραγματικού μεγέθους της εμπορίας ανθρώπων έχουν δημιουργήσει προκλήσεις στην έρευνα και στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Παρά τις δυσκολίες αυτές, οι ερευνητές έχουν επιτύχει να μελετήσουν τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, συνεργαζόμενοι με κοινοτικές οργανώσεις ή εργαζόμενους, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους και με

---

⁷ Europol Operations Directorate. The challenges of countering human trafficking in the digital area. Europol Operations Directorate, 2020

⁸ Ο.π.

⁹ Ramaj Klea. The Aftermath of Human Trafficking: Exploring the Albanian Victims' Return, Rehabilitation, and Reintegration Challenges. *Journal of Human Trafficking* 9 (3) 2023: 408-429.

σκοπό να αναδείξουν τις εμπειρίες τους. Είναι σημαντικό να αντιμετωπίζουμε αυτό το πρόβλημα με συνετή προσέγγιση και να προσπαθούμε να κατανοήσουμε και να αντιμετωπίσουμε την εμπορία ανθρώπων με βάση τα δεδομένα και τις εμπειρίες των θυμάτων.

Οι πρόσφατες δημοσιεύσεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων συνοψίζονται στις 3 ακόλουθες προσεγγίσεις σύμφωνα με τις οποίες ομαδοποιούνται¹⁰:

1. η εξέταση του νόμου και της λειτουργίας του στην προσπάθεια τερματισμού της εμπορίας ανθρώπων.

Σε αυτήν την κατεύθυνση της έρευνας, εξετάζονται οι νομικές πτυχές και η λειτουργία των νόμων και των διεθνών πρωτοκόλλων που αφορούν την εμπορία ανθρώπων. Οι συγγραφείς επικεντρώνονται στην αξιολόγηση του ρόλου αυτών των νομικών μέσων στην προσπάθεια τερματισμού της εμπορίας ανθρώπων.

2. Επιπλέον τεκμηρίωση της έκτασης της εμπορίας ανθρώπων στη σύγχρονη περίοδο

Σε αυτήν την κατεύθυνση της έρευνας, εξετάζεται η έκταση της εμπορίας ανθρώπων στη σημερινή εποχή μέσα από διάφορες πηγές και προσεγγίσεις. Σκοπός είναι η κατανόηση της εκτίμησης της έκτασης αυτού του προβλήματος.

3. η αναδιατύπωση της εμπορίας ανθρώπων ως εργασιακού ζητήματος

Σε αυτήν την κατεύθυνση της έρευνας, προτείνεται μια αναδιατύπωση της εμπορίας ανθρώπων ως πρόβλημα εργασίας. Οι συγγραφείς εξετάζουν τον ρόλο της εργασίας στην εμπορία ανθρώπων και τις πιθανές συνέπειες αυτής της αναδιατύπωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, προκύπτουν διάφορες προσεγγίσεις και αντιλήψεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, με τους συγγραφείς να διαφέρουν σε απόψεις και ερμηνείες. Για παράδειγμα, μερικοί επικεντρώνονται στην νομοθεσία και την αξιολόγησή της, ενώ άλλοι επικεντρώνονται στην έκταση του προβλήματος στη σύγχρονη εποχή και άλλοι προσπαθούν να αναδιατυπώσουν την εμπορία ανθρώπων ως εργασιακό ζήτημα.

Παράλληλα, υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για θέματα όπως η συναίνεση των θυμάτων και η σχέση μεταξύ εργασίας και εκμετάλλευσης. Επιπλέον, υπογραμμίζεται η ανάγκη να διερευνηθούν περαιτέρω οι διαφορές μεταξύ εργασίας και εκμετάλλευσης, καθώς αυτό μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κατανόηση και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

---

¹⁰ International Organization for Migration, *Addressing Human Trafficking and Exploitation In Times Of Crisis Findings And Recommendations Evidence And Recommendations For Further Action To Protect Vulnerable And Mobile Populations*, 2015

Συνολικά, η έρευνα για την εμπορία ανθρώπων είναι πολυποίκιλη και απαιτεί συνεχή ανάλυση και συζήτηση μεταξύ των ερευνητών προκειμένου να κατανοήσουμε και να αντιμετωπίσουμε αυτό το σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα.

Πότε φαίνεται να ξεκινάει όμως το πρόβλημα;

Ιστορικά θα έλεγε κανείς ότι το έγκλημα κάθε άλλο παρά είναι άγνωστο στα Βαλκάνια. Πηγαίνοντας όμως προς τα πίσω, στους προ κομμουνιστικούς χρόνους υπήρξαν κάποιες ρομαντικές φαντασιώσεις της στρατιωτικό - ιστορικής φαντασίας του Hajduk του “*Ρομπέν των Βαλκανίων*”. Το λαθρεμπόριο αρχικώς, ξεκίνησε στα καταναλωτικά αγαθά και εξελίχθηκε παράλληλα με το γεγονός ότι οι πολίτες της αδέσμευτης πια Γιουγκοσλαβίας μπορούσαν να ταξιδεύουν ελεύθερα σε χώρες της Ανατολής αλλά και της Δύσης. Αυτό που είναι επίσης γνωστό είναι ότι η κομμουνιστές ηγέτες της εποχής, και ιδιαίτερα η μυστική αστυνομία σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες πληροφοριών, προσλάμβαναν επίσης εγκληματίες ως πληροφοριοδότες με στόχο την εκκαθάριση ή την εξάλειψη θα έλεγε κανείς των αντιφρονούντων στο εξωτερικό. Οι παραπάνω πληροφορίες αποτελούν σημαντικές ρίζες του ζητήματος καθώς ιστορικά φαίνεται να υπάρχουν εδραιωμένες λειτουργίες και διασυνδέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων οι οποίες μπορεί να αποτελούν και τις σημερινές έκνομες σχέσεις διακίνησης ατόμων σε ένα συνεργατικό πλαίσιο διαμορφωμένο μεταξύ των κρατικών εκπροσώπων και των εγκληματικών παραγόντων.¹¹

2.2 Εξέλιξη φαινομένου στα Βαλκάνια

Τα τελευταία χρόνια, η ροή μεταναστών και προσφύγων στην Ευρώπη έχει αυξηθεί σημαντικά. Αυτό περιλάμβανε κυρίως μια δραματική εισροή Σύριων, Ιρακινών και Αφγανών μεταναστών/προσφύγων που έχουν μετακινηθεί μέσω των Βαλκανίων (συνγά αναφέρεται ως «Βαλκανική οδός») στην προσπάθειά τους να φτάσουν και να εγκατασταθούν στη Βόρεια Ευρώπη¹².

Μεταξύ πολλών στερεοτύπων που συνδέονται με τα Βαλκάνια, αναδεικνύεται με έμφαση η διάχυτη πραγματικότητα του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς στην εν λόγω περιοχή. Δυτικοί διπλωμάτες και αξιωματούχοι επισημαίνουν επανειλημμένα αυτά τα προβλήματα ως κύρια εμπόδια στην προοπτική της περιοχής για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ακόμη και για τις χώρες που έχουν ήδη επιτύχει την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για παράδειγμα, το 2008, η Βουλγαρία αντιμετώπισε την αναστολή της πρόσβασής της στα κονδύλια της ΕΕ λόγω της αδυναμίας της να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το

---

¹¹ Anastasijevic Dejan, Organized Crime in the Western Balkans, *Humsec Working Paper Series*, 2007: 149-168

¹² Brunovskis Anette, Surtees Rebecca, *Vulnerability and exploitation along the Balkan route: Identifying victims of human trafficking in Serbia*, FAFO Report 2017

οργανωμένο έγκλημα, καθιστώντας την μία από τις ελάχιστες περιπτώσεις στην ιστορία της ΕΕ όπου επιβλήθηκαν κυρώσεις με αυτόν τον τρόπο¹³. Η Ρουμανία, παρόλο που απέφυγε την ίδια μοίρα, βρέθηκε σε παρόμοια κατάσταση.

Σύμφωνα με την έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2008, όλες οι χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, εκτός από τη Σλοβενία, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς. Αυτό περιλαμβάνει ακόμη και την Κροατία, το μόνο κράτος στην περιοχή που εξέφρασε φιλοδοξίες για άμεση ένταξη στην ΕΕ (τότε μη μέλος). Τοπικοί πολιτικοί ηγέτες επιδεικνύουν επίσης ενδιαφέρον για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο, αν και η πραγματικότητα διαφέρει.¹⁴

Εκτός από την εσωτερική πραγματικότητα της εγκληματικότητας, τα Βαλκάνια αντιμετωπίζονται πλέον και ως περιοχή που παράγει και εξαγεί εγκληματίες προς τη Δύση. Πρόσφατα δημοσιευμένο άρθρο στην *London Daily News* επισημαίνει την αυξανόμενη επιρροή των Αλβανών από το Κοσσυφοπέδιο στον υπόκοσμο του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι αναφορές σε αυτό το άρθρο υποστηρίζουν ότι αυτοί οι εγκληματίες κατέχουν εκτελεστική δύναμη, επηρεάζοντας την κατάσταση στο Στόχο και επενδύοντας στο Λονδίνο. Υποστηρίζουν ότι η αλβανική μαφία υπερέχει ακόμη και των ρωσικών και ιταλικών μαφιών σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, συμπεριλαμβανομένων του Λονδίνου, του Βερολίνου και της Πράγας¹⁵.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι αντίστοιχες αναφορές εμφανίζονται και σε άλλες μεγάλες ευρωπαϊκές εφημερίδες, αν και συχνά βασίζονται σε ανώνυμες πηγές και δυσκολεύει η υποστήριξη τους με στοιχεία και γεγονότα. Τα εγκληματικά στοιχεία που συμμετέχουν σε αυτές τις δραστηριότητες ποικίλουν σε εθνική καταγωγή, μερικές φορές είναι Αλβανοί από το Κοσσυφοπέδιο, Σέρβοι, Κροάτες, Βόσνιοι, ή ακόμη και Βόρειοι Μακεδόνες, και υπόκεινται συχνά σε γενικότερη ταύτιση ως "Γιουγκοσλάβοι." Έτσι, ο φόβος της παροικίας του «Βαλκάνιου υδραυλικού» έχει αντικατασταθεί ή συμπληρωθεί από τον φόβο του Βαλκάνιου εγκληματία, ο οποίος φημολογείται για τη σκληρότητά του, καθιστώντας τον πιο απειλητικό από την εγχώρια εγκληματικότητα.

Παρά το γεγονός ότι οι παραπάνω ισχυρισμοί ενδέχεται να ερμηνευθούν ως απλή προκατάληψη ή ως ένδειξη αυξανόμενης ξеноφοβίας στην Ευρώπη, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι τα στερεότυπα συνήθως

---

¹³ Petrunov Georgi, Human Trafficking in Eastern Europe: The Case of Bulgaria, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 653, Human Trafficking: Recent Empirical Research 2014: 162-182

¹⁴ Merita H. Mece, «Irregular migration flows and human trafficking in the Western Balkan countries: Challenges of the convergence of counter-trafficking response», *Journal of Liberty and International Affairs* 1.Suppl. (2016), σσ. 35-48.

¹⁵ Vermeulen, F., Belli, R., & Oude Breuil, B. Human trafficking networks in the Western Balkans: Recruitment, expansion and persistence. *Trends in Organized Crime*, 22(3), 2019: 244-266

δημιουργούνται με βάση έναν πυρήνα «αληθινότητας». Είναι αδιαμφισβήτητο ότι αντιμετωπίζουμε ένα πραγματικό πρόβλημα: οι χώρες στα Δυτικά Βαλκάνια αντιμετωπίζουν παράλληλα τις δυσκολίες που είναι εγγενείς στις μεταβατικές διαδικασίες και τις μετασυγκρουσιακές συνθήκες. Αυτό τις καθιστά ευάλωτες στον τομέα της ασφάλειας, ιδίως απέναντι σε οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα, τα οποία έχουν ενισχυθεί στην περιοχή.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, αποτελούν σημαντικό κόμβο για την παράνομη εμπορία ηρωίνης από το Αφγανιστάν προς τις προσοδοφόρες αγορές της Δυτικής Ευρώπης¹⁶. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός πρώην Γιουγκοσλάβων κατοικούν και εργάζονται στη Δυτική Ευρώπη ως διακινούμενοι εργάτες (Gastarbeiter), συχνά σε στενά συνδεδεμένες κοινότητες. Αυτό τους καθιστά ευάλωτους στην επιρροή εγκληματικών δικτύων που δραστηριοποιούνται στη χώρα καταγωγής τους.

Ο τελευταίος πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία ολοκληρώθηκε πριν από περίπου 2 δεκαετίες, και οι περισσότερες χώρες στην περιοχή έχουν καταφέρει να μετατραπούν σε οικονομίες της αγοράς με επιτυχία, ενώ σύμφωνα με την έκθεση του Freedom House του 2008, είναι κατά κύριο λόγο δημοκρατικές και ελεύθερες¹⁷. Επιπλέον, η προοπτική της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ενθαρρύνει την περιφερειακή συνεργασία και τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι επιδόσεις στην εφαρμογή αυτών των προσπαθειών διαφέρουν από περίπτωση σε περίπτωση.

Η γενική εικόνα της κατάστασης, βασισμένη σε διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία και εκθέσεις, σχετικά με το πόσο επηρεάζει ακόμα τα Βαλκάνια το οργανωμένο έγκλημα, καθώς και τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι εθνικές κυβερνήσεις για τον περιορισμό του περιγράφονται παρακάτω.

Η πρώτη διαδρομή γίνεται στο χώρο των Βαλκανίων, όπου τα θύματα διακινούνται από την Σλοβενία, την Ουγγαρία, την Ελλάδα και την Ιταλία, απ' όπου διανέμονται στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη δεύτερη διαδρομή, τη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου, οι εμπλεκόμενες χώρες για τη διακίνηση των ανθρώπων, είναι η Τουρκία, η Βουλγαρία, η Ρουμάνια και η Ελλάδα.

Όμως γιατί συμβαίνει αυτό;

---

¹⁶ International Organization for Migration, Needs Assessment: Human Trafficking in the Western Balkans, 2014

¹⁷ Freedom House, *Freedom in the World 2008 The Annual Survey of Political Rights & Civil Liberties*, New York, 2008

Πέρα από την επιεική νομοθεσία, αυτό που επιταχύνει τις διαστάσεις της επιδημίας είναι η αστυνομική διαφθορά¹⁸. Εν μέρει λόγω των χαμηλών μισθών και εν μέρει λόγω της κοινωνικής αποδοχής της δωροδοκίας και των στενά δεμένων κοινωνικών δικτύων της χώρας, η διαφθορά είναι δύσκολο να νικηθεί. Σύμφωνα με έρευνα του 2009 από το Ινστιτούτο Αναπτυξιακής Έρευνας και Εναλλακτικών (IDRA) που μετρά την αντίληψη της διαφθοράς στην Αλβανία σε κλίμακα μεταξύ 0 και 100, στην οποία το 0 σημαίνει «πολύ ειλικρινής» και το 100 σημαίνει «πολύ διεφθαρμένο», μέτρησαν ότι οι αστυνομικοί είναι 63.1¹⁹. Το 10 τοις εκατό των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι τους ζητήθηκε από αστυνομικό να πληρώσει δωροδοκία κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, ενώ το 27,3% ανέφερε ότι είδε κάποιον να δωροδοκεί έναν αστυνομικό. Μεταξύ εκείνων που ασχολήθηκαν με τα δικαστήρια, περίπου το ένα τρίτο ανέφερε ότι είχε πληρώσει δωροδοκία .

Η ανεξέλεγκτη διαφθορά επιδείνωσε για άλλη μια φορά την κατάσταση. Το Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία ανέφερε ότι η διαφθορά στη Βουλγαρία είναι τουλάχιστον τρεις φορές υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η έκθεσή της αναφέρει 150.000 δωροδοκίες κάθε μήνα, που γίνονται στο δικαστικό σώμα, την αστυνομία και τα τελωνεία²⁰.

Πιο συγκεκριμένα τα αίτια είναι τα εξής:

1. Διαφορές ανάμεσα στην ανάπτυξη των κρατών, οικονομικές και κοινωνικές ανεπάρκειες. Διαφορές ως προς τον πλούτο της χώρας προέλευσης και προορισμού, αποτελούν συχνά τη ρίζα του κακού συγκεκριμένων μεταναστευτικών ροών οι οποίες εμπλέκονται με το trafficking. Ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης των επικοινωνιών, των αυξημένων ταξιδιών και της διεθνούς επιχειρηματικότητας, οι διαφορές ανάμεσα στις πλούσιες και φτωχές κοινωνίες είναι ορατές. Η γρήγορη αύξηση του πληθυσμού είναι ένας άλλος παράγοντας.

Η εξαναγκασμένη πορνεία είναι απόρροια της έλλειψης οικονομικής και κοινωνικής συμμετοχής, οικονομικής υποβάθμισης η οποία απαλλοτριώνει τη γυναικεία εργασία μέσω διαδικασιών ταχύτατης αστικοποίησης και μετανάστευσης, έχοντας σαν αποτέλεσμα την υπανάπτυξη και την ανεργία. Όλοι αυτοί οι παράγοντες οδηγούν μερικές γυναίκες στην αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής αλλού, σε βιομηχανικά κράτη. Σε χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, στην Ταϊλάνδη, στις Φιλιππίνες, στο Μπαγκλαντές, στην Ινδία, στο Νεπάλ και στο Πακιστάν, η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση των πολιτικών συνθηκών και στη διόγκωση των γεωγραφικών,

---

¹⁸ Freedom House, *Nations in Transit 2011 The Authoritarian Dead End in The Former Soviet Union*, 2011

¹⁹ Institute for Development, Research and Alternatives, *Millenium Challenge Corporation 2009-2011*, 2011

²⁰ Center for the Study of Democracy, *Corruption And Anti-Corruption In Bulgaria (2013 – 2014), Policy Brief No. 46*, November 2014

οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών ανισοτήτων, γεννώντας φυγάδες και άτομα απολεσθέντα, συμπεριλαμβανομένων και ευάλωτων ομάδων γυναικών και παιδιών που θυματοποιούνται από τους μαστροπούς .

2. Φτώχεια:

Η φτώχεια από μόνη της μας δίνει μια ανεπαρκή επεξήγηση για το trafficking: τα έξοδα/ αμοιβές του trafficking είναι πολύ μεγάλα για τους πολύ φτωχούς και πολλές γυναίκες και παιδιά θύματα του trafficking δεν προέρχονται από τις πιο φτωχές περιοχές του ανεπτυγμένου κόσμου. Παρόλα αυτά, η φτώχεια σε αγροτικές περιοχές μπορεί να οδηγήσει τους χωρικούς στο να πουλήσουν τις κόρες τους. Η απόγνωση στις αστικές περιοχές, μπορεί να οδηγήσει τα νέα κορίτσια στην εκπόρνευση ως μέσο επιβίωσης. Σε πολλές φτωχές περιοχές παγκοσμίως, η πώληση μιας γυναίκας ή ενός παιδιού παρέχει τροφή και ενδυμασία για μια ολόκληρη οικογένεια. Η φτώχεια είναι συνυφασμένη με μονογονεϊκές οικογένειες, την ανεργία, χαμηλούς μισθούς και την κοινωνική επένδυση καθώς και με την φορολογία σε κάθε χώρα.

3. Σημαντικά πολιτικά γεγονότα:

Διαμάχη ή συγκρούσεις- καταστάσεις σταθμοί, πόλεμοι, καταπιεστική πολιτική δύναμη, η διαφθορά των παραδόσεων, των νομικών ή κοινωνικών δομών, πολιτικές, εθνικές, θρησκευτικές συγκρούσεις και φυσικές καταστροφές, έχουν συμβάλει στο φαινόμενο στο οποίο πολλές γυναίκες και παιδιά είναι ευάλωτα σε πολλές χώρες. Απότοκος της αυξημένης επικοινωνίας, οι διαφορές ανάμεσα σε ασφαλείς και ανασφαλείς κοινωνίες είναι περισσότερο ορατές από ποτέ. Σε συγκεκριμένα παραδείγματα, η ανάγκη συσχετίζεται τουλάχιστον στα αρχικά στάδια, με στρατιωτικές μονάδες ανά τον κόσμο ή με τη συμμετοχή του στρατού σε μεγάλη κλίμακα σε τοπικές συγκρούσεις.

4. Ποικίλα αίτια πολιτιστικής φύσεως επηρεάζουν το trafficking:

Οι πολύ περιορισμένες ευκαιρίες για την εκπαίδευση και η περιθωριοποίηση, ασκούν επιρροή σε πολλές γυναίκες και τις μετατρέπουν σε εύκολο στόχο για επαγγελματικά οργανωμένα δίκτυα τα οποία μωούν γυναίκες και τις βοηθούν στην μετανάστευση. Προέρχεται επίσης από την εξάρτηση των γυναικών από τους άντρες και από την έλλειψη αντίληψης των επικείμενων θυμάτων στους κινδύνους. Οι πολιτιστικές συμπεριφορές επίσης παίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην ευημερία της επιχείρησης του σεξ. Σε πολλές κοινωνίες, οι γυναίκες και τα παιδιά αντιμετωπίζονται ακόμα σαν δεύτερης τάξεως πολίτες και μέσα απο πατριαρχικές οπτικές, εντείνουν την πεποίθηση ότι ένας βασικός λόγος είναι η παροχή ικανοποίησης από το θηλυκό προς το αρσενικό, κυρίως

σεξουαλικά. Ο σεξισμός και οι ρόλοι των φύλων διδάσκονται από την παιδική ηλικία και σε μερικές χώρες εντείνονται από τοπικές παραδόσεις και δόγματα.

5. Η ανάπτυξη του τουρισμού για αγοραίο έρωτα:

Ανάμεσα στις αιτίες του trafficking σε παιδιά, είναι και η ανάπτυξη του παγκόσμιου τουρισμού συμπεριλαμβανομένου και του τουρισμού για αγοραίο έρωτα. Τα παιδιά διατίθενται και οι πελάτες χάνουν κάθε ηθικό φραγμό. Επίσης, οι χώρες με βιομηχανία τουρισμού για αγοραίο έρωτα, είναι πιο επιρρεπείς στο να εμπορευτούν σεξουαλικά γυναίκες και παιδιά σε άλλες χώρες.

6. Η κοινωνική θέση της γυναίκας, υποβιβάζεται μέσα από τα Μ.Μ.Ε. (με εικονογραφήσεις στα έντυπα, στην τηλεόραση, στις διαφημίσεις εκπομπών κλπ.) και παρουσιάζεται πολλές φορές μέσα από μια ηδονοβλεπτική και πορνογραφική εκδοχή. Ο τύπος και η τηλεόραση, συνιστούν έτσι στην ηθική αυτουργία του εγκληματικού αυτού φαινομένου με την παρότρυνση και υπόδειξη συμμετοχής των πελατών. Η θέση των δικαστηρίων, είναι πολλές φορές δεινή αφού η νομοθεσία είναι ξεπερασμένη και η επιβολή των ποινών αναλογικά με το έγκλημα, είναι δύσκολη. Η αξιοπιστία των μαρτύρων αμφισβητείται, οι πελάτες δεν παρουσιάζονται και τα θύματα- γυναίκες τις περισσότερες φορές έχουν απελαθεί ή λόγω εκφοβισμού, παράνομης εισόδου στη χώρα, απειλών, μη καλή γνώση της γλώσσας κλπ., δεν παρίστανται στις δικαστικές αίθουσες. Ως εκ τούτου, όλο και λιγότεροι δράστες καταδικάζονται, και οι ποινές είναι πιο ήπιες με αποτέλεσμα, αντί την καταστολής του φαινομένου, να έχουμε την ενθάρρυνση και την ισχυροποίηση της δράσης των εγκληματικών αυτών οργανώσεων.

Η εμπορία ανθρώπων έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας: Υπάρχουν περίπου 20 έως 30 εκατομμύρια σκλάβοι στον κόσμο σήμερα, ενώ σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, 600.000 έως 800.000 άνθρωποι διακινούνται πέρα από τα διεθνή σύνορα κάθε χρόνο.

Πάνω από το 70% είναι γυναίκες και οι μισοί είναι παιδιά. Η συνολική αξία του εμπορίου εκτιμάται ότι είναι περίπου 29,4 δισεκατομμύρια Ευρώ. Στην Ευρώπη, οι διακινητές κερδίζουν περίπου 2,7 δισεκατομμύρια Ευρώ ετησίως μέσω της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της καταναγκαστικής εργασίας²¹.

---

²¹ European Commission, *Third report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2020) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims*, Report From The Commission To The European Parliament And The Council, 2020

Τα αίτια αυτής της επιδημίας είναι πολλαπλά: φτώχεια και άγνοια των θυμάτων, ανεπαρκής νομοθεσία, υψηλή κερδοφορία και ανεξέλεγκτη αστυνομική διαφθορά.

Η εμπορία ανθρώπων στην περιοχή των Βαλκανίων έχει αποκτήσει ενδημικές διαστάσεις. Δεν είναι μόνο οι τεράστιοι αριθμοί που προκαλούν την αίσθηση του επείγοντος στη χάραξη προληπτικών πολιτικών, αλλά και τα ανέκδοτα στοιχεία που απεικονίζουν μια τραγωδία άνευ προηγουμένου. Ιστορίες ανθρώπινης δουλειάς έχουν αναφερθεί από το 2000 και παρά τα επαναλαμβανόμενα περιστατικά και την κλιμάκωση του προβλήματος, η τοπική αστυνομία δεν ήταν πρόθυμη ή σε θέση να αντιμετωπίσει το πρόβλημα.

2.3 Βαλκανικές χώρες

2.3.1 Ελλάδα

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας, την καθιστά σταυροδρόμι μεταξύ Ανατολής και Δύσης καθώς και η ιδιότητά της επίσης, ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συντελούν σημαντικά ώστε να αποτελεί χώρα-οδό διέλευσης της διακίνησης του trafficking. Η πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα, όσον αφορά την αντιμετώπιση της νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης, από και προς τη χώρα μας, είναι μία από τις αιτίες που διευκολύνει την διακίνηση των θυμάτων του trafficking. Η Ελλάδα έγινε χώρα υποδοχής μαζικών μεταναστών από χώρες των Βαλκανίων κατά τη δεκαετία του 1980 και από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, κατά την δεκαετία του 1990. Ο αριθμός των νόμιμων μεταναστών που αφίχθηκε στην Ελλάδα από το 2009, αγγίζει περίπου το 1,2 εκατ. και αποτελεί περίπου το 10% του πληθυσμού της Ελλάδας. Το μεταναστευτικό ρεύμα εκείνης της εποχής, εξελίχθηκε με απίστευτα γρήγορους ρυθμούς και βρήκε την Ελλάδα να μην είναι προετοιμασμένη για την άφιξη τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών. Η χώρα ήταν ανέτοιμη. Επίσης, δεν είχε τη δυνατότητα να διαχειριστεί το μεγάλο αριθμό των παράνομων μεταναστών .

Ακόμη στην Ελλάδα, η διακίνηση και η άφιξη γυναικών, συνήθως παράνομα, μέχρι το 2002 εκτιμάται ότι ανέρχεται στον αριθμό των 17.000 αλλοδαπών γυναικών, κυρίως από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και οι ηλικίες τους κυμαίνονται μεταξύ 16 και 35 ετών, ενώ οι ηλικίες μεταξύ 35 και 50 ετών, έχουν χαμηλά μισθώματα και εργάζονται κατά βάση σε οίκους ανοχής, διάφορα μπαρ, πορνεία σε ιδιωτικούς χώρους , σε κέντρα μασάζ, κλπ.

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, δημοσιοποίησε το 2007 στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία τα θύματα του «εμπορίου λευκής σαρκός» που διακινήθηκαν στη χώρας μας, ανέρχονται στις 20.000-25.000 με το ποσοστό του 80% να είναι γυναίκες ξένων χωρών και ως χώρες προέλευσής τους να καταγράφονται χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπως Μολδαβία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Ρουμανία και Ουκρανία, Βαλκανικές όπως η Αλβανία και η Βουλγαρία και τέλος Ρωσία και Νιγηρία.

Η Ελλάδα βρίσκεται πάντα στην καρδιά της διαδρομής για τους μετανάστες. Κατά τη διάρκεια των ετών 2015 και 2016, συνολικά 1,2 εκατομμύρια μετανάστες διέσχισαν τη χώρα, μόνο περίπου 120.000 από αυτούς υπέβαλαν αίτηση για διεθνή προστασία. Έως τον Φεβρουάριο του 2023, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNCHR) κατέγραψε 147.420 πρόσφυγες (συμπεριλαμβανομένων 16.882 από την Ουκρανία), με τους περισσότερους να προέρχονται από τη Συρία και το Αφγανιστάν.

Υπάρχουν δύο κύριοι τρόποι παράνομης εισόδου στη χώρα. Ο πρώτος τρόπος αναφέρεται στη διαδρομή από την χερσαία οδό με είσοδο στην Ελληνική περιφέρεια του Έβρου. Ένα μέρος των συνόρων προστατεύεται από έναν φράκτη, του οποίου το μήκος πρόκειται να διπλασιαστεί. Η περιοχή γύρω από αυτόν προστατεύεται από δυνάμεις της Ελληνικής Συνοριοφυλακής, του Ελληνικού Στρατού και της Frontex.

Οι κυβερνήσεις κάνουν προσπάθειες να επιλυθεί το πρόβλημα τα τελευταία 15 χρόνια, το εμπόριο ανθρώπων στην οικιακή εργασία παραμένει σημειώνοντας απουσία στα επίσημα στατιστικά. Εκτιμάται ότι μία στις δύο μετανάστριες γυναίκες στην Ελλάδα εργάζεται στην παροχή φροντίδας και οικιακών υπηρεσιών, με το ποσοστό των μεταναστών που εργάζονται ως οικιακοί εργάτες να είναι ανάμεσα στα υψηλότερα στην ΕΕ. Παράλληλα, η ανεπίσημη απασχόληση και η μη δηλωμένη εργασία παραμένουν ευρέως διαδεδομένες, καθιστώντας τους εργαζομένους στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών ευάλωτους στην εκμετάλλευση.

Η εκμετάλλευση στην οικιακή εργασία δεν έχει εξαιρεθεί ρητά από την εθνική στρατηγική. Ωστόσο, δεν έχει επίσης ενταχθεί στις κύριες προτεραιότητες της χώρας. Η εμπορία ανθρώπων στην οικιακή εργασία αντιμετωπίζεται γενικά ως μια μορφή εργασιακής εκμετάλλευσης, χωρίς να φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για προγράμματα προσαρμοσμένα στις ειδικότητες του τομέα των οικιακών υπηρεσιών.²² Τα τελευταία χρόνια, η αρκετά ασαφής προσέγγιση της Ελλάδας ως προς την εμπορία ανθρώπων στην οικιακή εργασία έχει συμπληρωθεί με πιο στοχευόμενα μέτρα από τον τομέα της διαχείρισης της εργασίας και της μετανάστευσης. Ανάμεσα στις πιο σημαντικές πρωτοβουλίες ήταν η υποχρεωτική εισαγωγή ενός συστήματος ασφάλισης και πληρωμής για τους οικιακούς εργάτες με τη χρήση εργάσιμων.²³

2.3.2 Βουλγαρία

Η Βουλγαρία ως χώρα διέλευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν και είναι ένα σημαντικό σημείο εισόδου στην Ευρώπη τα χρόνια της προσφυγικής κρίσης και αποτελεί εδώ και πολύ καιρό το επίκεντρο των

---

²² Angeli D., “Migrant Domestic Workers and Human Trafficking in Greece: Expanding the Narrative,” *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 2017.

²³ Άρθρο 20 - Νόμος 3863/2010

προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να παρεμποδίσει την παράτυπη μετανάστευση στην Ευρώπη και να μειώσει τα ποσοστά του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας αλλά και διακίνησης των ανθρώπων στα Βαλκάνια.

Για τη Βουλγαρία και για τις περισσότερες από τις βαλκανικές χώρες το πρόβλημα της εμπορίας των ανθρώπων ξεκινά στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και αρχές 1990 όταν δηλαδή ανατράπηκε το κομμουνιστικό καθεστώς. Το πολιτικό αλλά και το αλλά και το οικονομικό χάος της χώρας, και με την αλλαγή του καθεστώτος δημιουργήθηκε ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάδυση και την ανάπτυξη ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat του 2012, η Βουλγαρία αποτελούσε τη φτωχότερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση το κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Μετά το 1989 και με την αύξηση της ανεργίας, η μείωση του εισοδήματος και η αυξανόμενη φτώχεια είχαν ως αποτέλεσμα την μετανάστευση. Αρκετοί από τους τότε μετανάστες είχαν μεταναστεύσει και στην Ελλάδα. Αναφορικά με την εμπορία ανθρώπων στη Βουλγαρία, όπως αναφέρθηκε και πριν όλα ξεκινάνε στις αρχές του 90, μέσα από μελέτες εντοπίζεται ότι μέχρι το 2001, οι διακινητές επιλέγουν τη βία ως μέθοδο στρατολόγησης των θυμάτων. Από το 2007 η Βουλγαρία εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι διακινητές αποκτούν μεγαλύτερα τμήματα κερδοφόρων αγορών στην Ευρώπη²⁴.

Στη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών, οι ανθρωποκυνηγοί εκμεταλλεύονται θύματα εντός και εκτός της Βουλγαρίας, με τη χώρα να παραμένει ένα από τα κύρια κράτη προέλευσης του εμπορίου ανθρώπων στην ΕΕ. Οι ευάλωτες ομάδες περιλαμβάνουν Βούλγαρους με περιορισμένη εκπαίδευση και εισόδημα, άνεργους, παιδιά σε ιδρύματα, άστεγους, άτομα κατάλληλα για σεξουαλική εκμετάλλευση, μετανάστες και Ρομά. Οι Βούλγαροι τουρκικής εθνικότητας και Ρομά γυναίκες και κορίτσια αποτελούν τα περισσότερα θύματα εμπορίας σεξουαλικών υπηρεσιών στη Βουλγαρία. Σύμφωνα με τις αρχές, οι ομάδες εμπορίας σεξουαλικών υπηρεσιών συνήθως αποτελούνται από Βούλγαρους εμπόρους που συνεργάζονται με αλλοδαπούς σε χώρες προορισμού, χωρίς άμεσους δεσμούς με οργανωμένες εγκληματικές ομάδες του εξωτερικού.

Οι αναφορές δείχνουν αύξηση στον αριθμό των γυναικών και κοριτσιών από ευάλωτες κοινότητες που αναγκάζονται σε γάμους με αλλοδαπούς. Οι έμποροι χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο το διαδίκτυο και τα κοινωνικά μέσα για την προσέλκυση θυμάτων, μέσω ψεύτικων διαφημίσεων και διάφορων μορφών απασχόλησης, καθώς και για τη διαφήμιση θυμάτων για εμπορική σεξουαλικότητα. Οι έμποροι εκμεταλλεύονται γυναίκες και κορίτσια από τη Βουλγαρία σε εμπορία σεξουαλικών υπηρεσιών σε ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη και στη Βουλγαρία, ειδικά στην πρωτεύουσα, σε περιοχές θέρετρων και σε παραθαλάσσιες πόλεις. Εκμεταλλεύονται επίσης άνδρες και αγόρια σε προσωρινές εργασίες σε όλη την

---

²⁴ Petrunov Georgi, ο.π.

Ευρώπη, κυρίως στους τομείς της γεωργίας, της κατασκευής και της φιλοξενίας. Οι αναφορές καταγράφουν αύξηση στην εμπορία εργασίας μεταξύ των γυναικών που εκμεταλλεύονται στον τομέα των υπηρεσιών, όπως καθαρίστριες και φροντίστριες, καθώς και ανέργους άνδρες μεσήλικες. Έμποροι εμπλέκονται σε νόμιμες επιχειρήσεις και ελέγχουν τα θύματα με το να παρακρατούν την ταυτότητά τους και να τα απειλούν. Αναφορές επίσης δείχνουν αύξηση στις περιπτώσεις εμπορίας παιδιών, με την εκμετάλλευση Ρομά παιδιών σε παιδική εργασία, αλλά και έκνομες πράξεις όπως κλοπές σε Αυστρία, Γαλλία και Σουηδία²⁵.

ΜΚΟ αναφέρουν εκμετάλλευση παιδιών σε μικρά οικογενειακά καταστήματα, παραγωγή υφασμάτων, εστιατόρια και κατασκευαστικές επιχειρήσεις. Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών είναι ευρέως διαδεδομένη μεταξύ παιδιών που ζουν σε ιδρύματα της κυβέρνησης, ιδίως παιδιά από μειονοτικές κοινότητες. Οι αιτούντες άσυλο και οι μετανάστες από Αφγανιστάν, Συρία και Ιράκ, κάποιιοι από τους οποίους μπορεί να είναι ή να γίνουν θύματα εμπορίας, διαμένουν στη Βουλγαρία ενώ έχουν ως προορισμό τη Δυτική Ευρώπη. Χιλιάδες Ουκρανοί πρόσφυγες που διαφεύγουν της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και αναζητούν καταφύγιο στη Βουλγαρία είναι υψηλά ευάλωτοι στο εμπόριο ανθρώπων. Η διαφθορά στις εφαρμογές του νόμου και της δικαιοσύνης συνεχίζει να επιτρέπει ορισμένα εγκλήματα εμπορίας, ενώ αξιωματούχοι έχουν ερευνηθεί για υποψία συμμετοχής τους σε εμπορία τα προηγούμενα χρόνια.²⁶

2.3.3 Βόρεια Μακεδονία

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας (προηγουμένως γνωστή ως "ΠΓΔΜ ") αποτελεί μια νότια πρώην γιουγκοσλαβική δημοκρατία και συνορεύει με τη Βουλγαρία, τη Σερβία, την Ελλάδα και το Κοσσυφοπέδιο. Κατά τη διάρκεια της κρίσης του 2015, η Βόρεια Μακεδονία χρησίμευσε ως περιοχή διέλευσης μεταξύ της κεντρικής Ελλάδας και της Σερβίας για τη συντριπτική πλειονότητα των μεταναστών στη διαδρομή, καθιστώντας το, για τη χώρα με 2 εκατομμύρια κατοίκους, εξαιρετικά δύσκολο να διαχειριστεί.

Το 1991, η Βόρεια Μακεδονία αποσχίστηκε ειρηνικά από τη Γιουγκοσλαβία, αλλά αντιμετώπισε εμφύλιο πόλεμο το 2001, στην περίοδο μετά τον πόλεμο του Κοσσυφοπεδίου. Αυτή η σύγκρουση μεταξύ Σλάβων και Αλβανών επιλύθηκε σε μεγάλο βαθμό μέσω της Συμφωνίας της Οχρίδας την ίδια χρονιά, αλλά οι εθνοτικές εντάσεις παραμένουν υφιστάμενες. Επιπλέον, η χώρα βρίσκεται σε σύγκρουση με την Ελλάδα

---

²⁵ US Department of State, *2023 Trafficking in Persons Report: Bulgaria, 2023*

²⁶ Majcher, I., Flynn, M., Grange, M. The Balkans: Building Walls against "Transit" Migration. In: Immigration Detention in the European Union . *European Studies of Population*, vol 22. Springer, 2020

σχετικά με το όνομά της, με την Ελλάδα να απαιτεί την αλλαγή του ονόματος της Βόρεια Μακεδονία για να αποφευχθεί η σύγχυση με την ομώνυμη επαρχία στη Βόρεια Ελλάδα.

Η Βόρεια Μακεδονία αντιμετωπίζει και οικονομικά προβλήματα, με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην περιοχή, καθώς περίπου το 37% του εργατικού δυναμικού είναι άνεργο. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί μια πηγή στρατολόγησης για οργανωμένους εγκληματίες, καθώς προσφέρουν σταθερότερες εισοδήματα σε σύγκριση με τη νόμιμη απασχόληση.²⁷

Όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, η Βόρεια Μακεδονία λειτουργεί ως πηγή, διαμορφωτής και προορισμός για τα θύματα. Συγκεκριμένα, γυναίκες εκμεταλλεύονται για σεξουαλική εμπορία, και παράνομοι μετανάστες περνούν από τη χώρα καθώς επιχειρούν να φτάσουν στη Δυτική Ευρώπη. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων εσωτερικά στη χώρα, κυρίως από αγροτικές περιοχές προς αστικά κέντρα. Τα θύματα συχνά προέρχονται από τη Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο και την Αλβανία και μετακινούνται προς τη Νότια, Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων της Ελλάδας, της Βοσνίας, της Σερβίας, της Ιταλίας και της Σουηδίας.²⁸

Στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει την εμπορία ανθρώπων, η κυβέρνηση της Βόρεια Μακεδονία έχει ενισχύσει τις προσπάθειες επιβολής του νόμου, με αυξημένο αριθμό συλλήψεων και καταδικαστικών αποφάσεων. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί επιδρομές της αστυνομίας σε μπαρ και νυχτερινά κέντρα, όπου ανακαλύφθηκαν πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι η Βόρεια Μακεδονία έχει ποινικοποιήσει τους άνδρες που λαμβάνουν σεξουαλικές υπηρεσίες από γυναίκες θύματα εμπορίας, εφόσον είναι ενήμεροι για την κατάσταση των θυμάτων. Παρόλα αυτά, οι κατηγορίες κατά αυτών των ανδρών είναι σπάνιες, και πολλές φορές οι υποθέσεις αποσύρονται.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν έχουν αναφερθεί σοβαρές περιπτώσεις λαθρεμπορίου όπλων στην Βόρεια Μακεδονία τα τελευταία χρόνια. Η κυβέρνηση εξακολουθεί να ασκεί πιέσεις για την επιβολή του νόμου και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, αλλά αυτή η πρακτική δεν αποτελεί κύρια ανησυχία στη χώρα.

---

²⁷ Council of Europe, *Labour trafficking in North Macedonia: risk factors, trends and challenges*, 2022

²⁸ G R E T A Group of Experts on Action against Trafficking in Human Being, *Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings*, 2023

2.3.4 Σερβία

Η Σερβία, με μια συνολική έκταση περίπου 77.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων και πληθυσμό περίπου 7,5 εκατομμυρίων κατοίκων, αποτελεί το μεγαλύτερο κράτος στην περιοχή των Βαλκανίων. Παρά το μέγεθός της, η Σερβία αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, τις οποίες πρέπει λύσει για να προωθήσει την ευημερία και την οικονομική ανάπτυξή της.

Η Σερβία βρέθηκε στο επίκεντρο των Γιουγκοσλαβικών πολέμων και των επιπτώσεών τους. Ο δικτάτορας Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς υπήρξε κεντρικός παράγοντας στην αιματηρή διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και η κληρονομιά του εξακολουθεί να επηρεάζει την πολιτική κατάσταση της χώρας. Οι πόλεμοι και οι οικονομικές κυρώσεις επέφεραν καθυστερήσεις στη μετάβαση της Σερβίας προς τη δημοκρατία και την οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Η απομάκρυνση του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς από την εξουσία το 2000 σηματοδότησε ένα νέο ξεκίνημα για τη Σερβία, αλλά η αδυναμία της πρώτης κυβέρνησης μετά την πτώση του να αντιμετωπίσει την εγκληματική κληρονομιά κατέληξε σε ενδεδειγμένες μεταρρυθμίσεις. Οι προσπάθειες να εκκαθαριστούν οι υπηρεσίες ασφαλείας από εγκληματικά στοιχεία είχαν ως αποτέλεσμα τη δολοφονία του αρχηγού της κυβέρνησης Ζόραν Τζίντζιτς το 2003. Κατά τη διάρκεια της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που ακολούθησε, πολλοί ύποπτοι εγκληματίες συνελήφθησαν, αλλά η σύνδεσή τους με την αστυνομία και τις υπηρεσίες ασφαλείας παρέμενε ένα πρόβλημα.²⁹

Η Σερβία είναι ταυτόχρονα πηγή, σημείο διέλευσης και χώρα στόχος για τις εμπορίες των ανθρώπων. Αυτό δεν περιλαμβάνει μόνο ότι εμπορία σεξουαλικών σκλάβων από Μολδαβία, Ουκρανία και χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αλλά ακόμη και οικονομικοί μετανάστες από την Ασία και άνθρωποι που αναζητούν καταφύγιο από τους πολέμους όπως στο Αφγανιστάν και το Ιράν. Σε πολλές περιπτώσεις αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι το πόσο εύκολα οι οργανωμένοι εγκληματίες ξεπερνούν τεράστια εθνικά ή ακόμα και γεωγραφικά εμπόδια. Γίνεται συχνά αναφορά για περιστατικά με μετανάστες από Ασία έχοντας στόχο τη Σερβία διακινούνται παράνομους μέσω θαλάσσης από την Ελλάδα και την Αλβανία. Έτσι λοιπόν γίνεται αντιληπτό ότι οι εγκληματίες για να μπορέσουν να εξαφανιστούν και να εξαλειφθούν όλα αυτά τα περιστατικά βίας που παρατηρούνται που αυξάνουν τα ποσοστά διακίνησης εμπορίας των ανθρώπων σε όλα τα Βαλκάνια, απαιτείται εντατική περιφερειακή συνεργασία. Όμως, η Σερβία φαίνεται ότι αν δεν έχει μια σχετική υπόσχεση ενδεχόμενης ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διατίθεται να αναπτύξει νόμους

---

²⁹ Anastasijevic Dejan, ο.π

η οποία αποτελεσματικά θα περιορίσουν και το οργανωμένο έγκλημα και δεν έχει κανένα κίνητρο έτσι ώστε να εφαρμοστούν αυτοί οι νόμοι. Φυσικά, αυτό ίσχυε και στις χώρες της περιοχής.³⁰

Πλέον οι μετανάστες/πρόσφυγες που έφτασαν και διέρχονται από τη Σερβία τα τελευταία δύο χρόνια ήταν από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και η Συρία και θύματα εμπορίας καταγράφονται επίσης μεταξύ αυτών εθνικότητες. Άλλες σημαντικές χώρες προέλευσης μεταναστών/προσφύγων ήταν το Ιράν, το Πακιστάν και τη Σομαλία και ορισμένες περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων βρέθηκαν επίσης σε αυτές τις εθνικές ομάδες. Σε πολλές περιπτώσεις, οι κατηγορίες «πρόσφυγες», «μετανάστες» και «θύμα εμπορίας». δεν αποκλείονται αμοιβαία. Αντίθετα, αυτές οι κατηγορίες και οι εμπειρίες μπορούν να γίνουν καλύτερα κατανοητές κατά μήκος συνέχεια, με άτομα που κατέχουν πολλαπλές «ταυτότητες/κατάσταση» σε διαφορετικά στάδια της ζωής και μεταναστεύσεις καθώς και, μερικές φορές, η κατάληψη αυτών των διαφορετικών ταυτοτήτων ταυτόχρονα.³¹

Καλό θα ήταν να αναφερθεί ότι, ότι εκτός από τη βελτιστοποίηση της νομοθεσίας και την καλή περιφερειακή συνεργασία ένας άλλος πολύ σημαντικός παράγοντας που βοηθά τη Σερβία να κρατήσει τον έλεγχο της εμπορίας και διακίνησης των ανθρώπων, είναι η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση που ουσιαστικά εξάλειψε την παράτυπη μετανάστευση από αυτές τις χώρες, δεδομένου ότι οι πολίτες τους μπορούν να ταξιδεύουν και να εργάζονται νόμιμα σε πολλές δυτικές χώρες.³²

Συνοψίζοντας, η Σερβία αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, αλλά έχει επίσης σημειώσει πρόοδο σε διάφορους τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας της. Η επιρροή της ΕΕ παραμένει σημαντική, αλλά οι διαφωνίες με ορισμένες χώρες εμποδίζουν την επίτευξη της πλήρους συνεργασίας. Η Σερβία, λοιπόν, βρίσκεται σε ένα σημαντικό σταυροδρόμι στην πορεία της προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την επίλυση των εσωτερικών της προβλημάτων.

---

³⁰ Hadzic F., «Transnational Human Trafficking and Stigmatization in the Western Balkans-Bosnia and Herzegovina; Socio-Political and Economic Framework», *Current Res. J. Soc. Sci. & Human.* 3 (2020), σσ. 178-194.

³¹ Brunovskis Anette, Surtees Rebecca, ο.π

³² Simeunovic-Patic Biljana, Copic Sanja, Protection and Assistance to Victims of Human Trafficking in Serbia: Recent Developments, *European Journal of Criminology* 7(1) ,2010: 45-60

2.3.5 Κοσσυφοπέδιο

Το Κοσσυφοπέδιο είναι πράγματι μια περίπλοκη κατάσταση με διάφορες διοικήσεις και προκλήσεις. Οι διοικήσεις -η εθνική κυβέρνηση του Κοσσυφοπεδίου, η UNMIK, η EULEX και η KFOR³³ - έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες και αναφέρονται σε διαφορετικά όργανα. Αυτή η πολύπλοκη διαχείριση της κατάστασης αντικατοπτρίζει τη φύση της κρίσης στο Κοσσυφοπέδιο και τις πολυάριθμες διεθνείς προσπάθειες για την επίλυσή της.³⁴

Η συνύπαρξη διαφορετικών διοικήσεων με διαφορετικούς ηγέτες μπορεί να δημιουργήσει ανταγωνισμό, σύγχυση και δυσκολίες στην εφαρμογή της πολιτικής και των νόμων. Επίσης, η ύπαρξη διεθνών δυνάμεων όπως η UNMIK, η EULEX και η KFOR μπορεί να επηρεάσει την εθνική κυβέρνηση και την κυριαρχία του Κοσσυφοπεδίου.

Όσον αφορά τις κατηγορίες για οργανωμένο έγκλημα και εγκληματικές δραστηριότητες στο Κοσσυφοπέδιο, είναι σημαντικό να διεξαχθούν αντικειμενικές έρευνες για να διαπιστωθεί η ακρίβεια των κατηγοριών αυτών. Η φήμη του Κοσσυφοπεδίου ως περιοχής με προβλήματα όπως η εμπορία ναρκωτικών και η πορνεία είναι ευρέως γνωστή, αλλά οι ακριβείς διαστάσεις των ζητημάτων αυτών και οι υπεύθυνοι πρέπει να ερευνηθούν προσεκτικά. Αυτή είναι μια διαδικασία που απαιτεί συνεργασία μεταξύ διεθνών και τοπικών αρχών.³⁵

Το Κοσσυφοπέδιο αντιμετωπίζει αναμφίβολα σημαντικές προκλήσεις στον τομέα της οικονομίας, της ανεργίας και της δικαιοσύνης. Η διακυβέρνηση της περιοχής παραμένει δύσκολη λόγω των συνθηκών που περιγράφετε και της πολύπλοκης διεθνούς κατάστασης.³⁶ Επομένως, η ανάλυση και η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτούν τη συνεργασία της διεθνούς κοινότητας και των τοπικών αρχών προκειμένου να επιτευχθεί σταθερότητα και ευημερία για τον πληθυσμό του Κοσσυφοπεδίου.

Ο αντίκτυπος της σχετικής δύναμης των εγκληματικών συμμοριών στο Κοσσυφοπέδιο έναντι των άλλων ομάδων είναι πολύπλοκος και δυσκολεύεται από διάφορους παράγοντες. Εξαιτίας των πολύπλοκων

---

³³ UNMIK: UNITED NATION MISSION IN KOSOVO, EULEX: European Union Rule of Law Mission in Kosovo, KFOR: Kosovo Force

³⁴ Onorato M. & Graham S., Key Challenges for the Incoming Government of Kosovo, *International Republican Institute*, 2021

³⁵ International Organization for Migration, Needs Assessment: Human Trafficking in the Western Balkans, 2014

³⁶ Scarpa S. 2008. *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery*

συνθηκών και των πολυάριθμων διεθνών παρεμβάσεων στο Κοσσυφοπέδιο, η συλλογή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων για τις εγκληματικές δραστηριότητες μπορεί να είναι δύσκολη.

Επιπλέον η αλληλοκάλυψη είναι ένα βασικός παρόντας για την εξάλειψη του οργανωμένου εγκλήματος. Σε περιοχές όπως το Κοσσυφοπέδιο, όπου υπάρχει η παρουσία διαφόρων εθνοτικών ομάδων και διεθνών δυνάμεων, μπορεί να υπάρχει αλληλεπικάλυψη των εγκληματικών δραστηριοτήτων από διάφορες πηγές, κάτι που δυσκολεύει την αξιολόγηση του αντικτύπου. Παρόλα αυτά, για να αξιολογηθεί η δύναμη των εγκληματικών συμμοριών σε σύγκριση με άλλες ομάδες, μπορούν να ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες

Είναι γεγονός ότι οι εγκληματικές ομάδες λειτουργούν με εμβληματικό τρόπο καθώς μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά και να επιβιώνουν στον χρόνο είναι ένας σημαντικός παράγοντας. Οι ομάδες που είναι ικανές να διατηρήσουν την επιρροή τους για μεγάλο χρονικό διάστημα μπορεί να θεωρηθούν πιο ισχυρές. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη το είδος της εγκληματικής δραστηριότητας που ασκεί η ομάδα, καθώς ορισμένες δραστηριότητες μπορεί να έχουν πιο σοβαρές συνέπειες από άλλες.

Γενικά, η αξιολόγηση του αντικτύπου και της δύναμης των εγκληματικών συμμοριών απαιτεί πολύπλοκες αναλύσεις και παρακολούθηση από διάφορα επίπεδα αρχών και οργανισμών. Είναι επίσης σημαντικό να συνεργαστούν διεθνείς φορείς και αρχές για την αντιμετώπιση της διασυνοριακής εγκληματικότητας.³⁷

Σχετικά με την προστασία των θυμάτων της εμπορίας και διακίνησης και σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του Κοσσυφοπεδίου, η αστυνομία έχει ως πρώτο καθήκον την ενημέρωση της Μονάδας Προστασίας Θυμάτων, ειδικής μονάδας που δημιουργήθηκε για τη βοήθεια και υποστήριξη των θυμάτων εμπορίας. Σε αντίθεση με άλλες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, το Κοσσυφοπέδιο είναι το μόνο που έχει υιοθετήσει αυτήν τη μονάδα, εμπνευσμένο από τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου αντίστοιχες μονάδες έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά τους και έχουν αναπτύξει σεβαστό σύστημα εξυπηρέτησης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων γενικά, με έμφαση στα θύματα εμπορίας.

Επιπλέον, όσον αφορά την προστασία των θυμάτων κατά τη διάρκεια ποινικής διαδικασίας στο Κοσσυφοπέδιο, η νομοθεσία προβλέπει διατάξεις για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Σε περιπτώσεις που τα δικαστήρια εξετάζουν υποθέσεις σύμφωνα με τον σχετικό νόμο, ο εισαγγελέας και άλλα εξουσιοδοτημένα μέρη θα πρέπει να ζητούν από το δικαστήριο την έγκριση για την εφαρμογή μέτρων προστασίας προς όφελος των αναγνωρισμένων θυμάτων εμπορίας.³⁸

---

³⁷ The United Nations Office on Drugs and Crime, *Crime and its impact on the Balkans and affected countries*,2008.

³⁸ Kelmendi B. ,Preventing Human Trafficking in the Western Balkans – A Particular Review in Albania, Kosovo and Serbia, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, MC SER Publishing, Rome-Italy,2015

2.3.6 Μαυροβούνιο

Το Μαυροβούνιο είναι ενδιαφέρουσα και αναδεικνύει ορισμένες από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει αυτή η μικρή χώρα στα Βαλκάνια. Στο παρελθόν έχει αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα κατά την πορεία της μετά την ανεξαρτησία του από την πρώην Γιουγκοσλαβία το 2006. Ο μακροχρόνιος έλεγχος της χώρας από τον Μίλο Τζουκάνοβιτς και η εναλλαγή του μεταξύ των θέσεων του προέδρου και του πρωθυπουργού υποδεικνύει ανησυχίες για τη δημοκρατική διαδικασία και την ανεξαρτησία των εξουσιών. Η φήμη του Μαυροβουνίου ως παραδείσου για λαθρεμπόρους και τη συνδυασμένη πρόκληση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος ισχύει ακόμα και σήμερα αποτελεί χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού των θυμάτων σωματεμπορίας τα οποία εκμεταλλεύονται κυρίως για πορνεία αλλά και για καταναγκαστική εργασία. Το νομικό πλαίσιο που ακολουθεί το Μαυροβούνιο σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων έχει αρκετά κοινά με κοινό της Σερβίας.

Η χώρα αντιμετωπίζει προκλήσεις σχετικά με το εμπόριο ναρκωτικών και την εμπορία ανθρώπων. Οι γυναίκες από την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο και την Αλβανία συχνά γίνονται θύματα λαθρομετανάστευσης. Στις γυναίκες υπόσχονται εργασία και στη συνέχεια τις αναγκάζουν στην πορνεία στο Μαυροβούνιο. Τα παιδιά Ρομά, είναι υποχρεωμένα ζητιανεύουν στους δρόμους του Μαυροβουνίου. Είναι γεγονός ότι, η ελλιπής καταπολέμηση αυτών των προβλημάτων απαιτεί περαιτέρω προσπάθειες.³⁹

Η διαφορετική προσέγγιση του Μαυροβουνίου στις διεθνείς σχέσεις, προσπαθώντας να γίνει μέλος της ΕΕ και του ΝΑΤΟ, δείχνει προσπάθεια για τη βελτίωση της εικόνας και της κατάστασής του. Το Μαυροβούνιο, σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, κατατάσσεται στο Στρώμα 2 ως προς την εμπορία ανθρώπων και δεν συμμορφώνεται πλήρως με τα ελάχιστα πρότυπα για την εξάλειψη αυτού του εγκλήματος. Ωστόσο, επικροτείται για την προσπάθειά του να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, καθώς για πρώτη φορά αναγνωρίζει δημόσια την ύπαρξη της εμπορίας ανθρώπων στο έδαφός του. Η κυβέρνηση έχει βελτιώσει τον μηχανισμό αναφοράς για τα θύματα, αντιμετωπίζει το ζήτημα της συνομοσίας και έχει εφαρμόσει προγράμματα πρόληψης, ειδικά για ευάλωτες ομάδες. Παρ' όλα αυτά, παραμένει το πρόβλημα της έλλειψης μηχανισμών για τον εντοπισμό των θυμάτων. Σύμφωνα με τις αναφορές των ΗΠΑ από το 2009 έως το 2012, προτείνεται στο Μαυροβούνιο να λάβει ενεργά μέτρα για να εντοπίσει τα θύματα και

---

³⁹ Ivanova, Comparative View of the Problem with Human Trafficking In the Balkan Countries, *Balkan Social Science*,2013

να προλάβει τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων, ιδίως όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την υποχρεωτική εργασία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται πολλές προσπάθειες από νομικής πλευράς, και σύμφωνα με τις αναφορές της Αμερικανικής Πρεσβείας στο Μαυροβούνιο .Πιο συγκεκριμένα ο νόμος επιτρέπει στα αλλοδαπά θύματα να αποκτήσουν προσωρινή άδεια διαμονής για ένα χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από τρεις μήνες έως ένα έτος, με τη δυνατότητα παράτασης. Το αξιοπερίεργο είναι ότι κανένα θύμα δεν υπέβαλε αίτηση για προσωρινή άδεια παραμονής το 2022 ή το 2021. Επιπλέον , ο νόμος παρέχει βοήθεια σε θύματα-μάρτυρες, περιλαμβάνοντας δωρεάν νομική και ψυχολογική υποστήριξη για τη συμμετοχή τους στις διώξεις. Επτά θύματα συμμετείχαν σε διώξεις.⁴⁰

Το Μαυροβούνιο αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις στη μέχρι τώρα πορεία του για την ανάπτυξη και τη δημοκρατία. Είναι σημαντικό να συνεχίσει να εργάζεται προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της δημοκρατίας, της διαφάνειας και της εφαρμογής του νόμου προκειμένου να ξεπεράσει αυτές τις προκλήσεις και να εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον για τους πολίτες του.

2.3.7 Βοσνία / Ερζεγοβίνη

Στη συγκεκριμένη περιοχή, βασικός παράγοντας για την εμπορία και την διακίνηση ανθρώπων, έπαιξε τα ποσοστά αύξησης της ανεργίας , στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και τελικά υπήρξε μια γενική κακοδιαχείριση των βιομηχανικών συνόλων οι οποίες είχαν χρηματοδοτηθεί από πιστώσεις. Η κατάσταση επιδεινώθηκε περαιτέρω από τα κύματα η επιστροφή των φιλοξενούμενων εργαζομένων από τη δυτική Ευρώπη. Στο πλαίσιο της σοβαρής κρίσης, το κράτος της Βόσνιας και της Ερζεγοβίνης απέκτησε επίσημη ύπαρξη το 1992.

Από τον Απρίλιο του 1993 ακόμα με την ανακήρυξη ανεξάρτητης δημοκρατίας από τους κροάτες της Βοσνίας, προέκυψε μια δεύτερη σύγκρουση. Αυτός ο κρατικός πόλεμος μέσα στον πόλεμο έληξε με την συμφωνία της Ουάσινγκτον τον Μάρτιο του 94, η οποία καθιέρωσε μια ομοσπονδία μεταξύ των ομάδων.

Η πολύπλοκη και δυσλειτουργική δομή της Βοσνίας αντικατοπτρίζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα όσον αφορά τη διακυβέρνηση, την εφαρμογή του νόμου, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και τη διαχείριση των εθνοτικών εντάσεων. Οι ξένοι γραφειοκράτες και τα διεθνή σώματα που λειτουργούν στη Βοσνία έχουν συχνά παρεμβάσεις σε αυτές τις υποθέσεις για να διασφαλίσουν τη σταθερότητα και την τήρηση των συμφωνιών του Ντέιτον.

---

⁴⁰ Official Reports - U.S. Embassy in Montenegro, 2023

Το σύνταγμα που προέκυψε από τη συμφωνία του Ντέιτον το 1995 δημιούργησε μια πολύπλοκη πολιτική δομή που πολλοί έχουν κριτικάρει για την αδυναμία της να διασφαλίσει αποτελεσματική διακυβέρνηση και συνεργασία μεταξύ των διάφορων εθνοτικών ομάδων στη χώρα. Η ανεπάρκεια στην εφαρμογή του νόμου, οι εσωτερικές εθνοτικές εντάσεις και η αδυναμία στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος είναι ανησυχητικές.⁴¹

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχονται από τις αρχές, υπήρξαν 83 πιθανά θύματα εμπορίας το 2017 (58 γυναίκες και 25 άνδρες, συμπεριλαμβανομένων 47 παιδιών), 36 το 2018 (21 γυναίκες και 15 άνδρες, συμπεριλαμβανομένων 24 παιδιών), 61 το 2019 (49 γυναίκες και 12 άνδρες, συμπεριλαμβανομένων 36 παιδιών), 70 το 2020 (51 γυναίκες, 14 άνδρες και 5 άγνωστους, συμπεριλαμβανομένων 35 παιδιών), και 56 το 2021 (33 γυναίκες και 23 άνδρες, συμπεριλαμβανομένων 49 παιδιών). Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση σε σύγκριση με την περίοδο που καλύπτει η δεύτερη έκθεση αξιολόγησης της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης. Η πλειονότητα των πιθανών θυμάτων ήταν παιδιά (62%), πολλά από τα οποία εκμεταλλεύονταν στην ζητιανιά, κυρίως από μέλη της Ρομά κοινότητας. Όσον αφορά άλλες μορφές εκμετάλλευσης, ενημερώθηκε ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση κυρίως συνέβαινε σε ιδιωτικά καταλύματα, ειδικά κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Η πλειονότητα των εντοπισμένων πιθανών θυμάτων ήταν πολίτες της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης (282 από 306), ενώ οι ξένοι εκμεταλλεόμενοι προέρχονταν από τη Σερβία, το Μαυροβούνιο, τη Βόρεια Μακεδονία, τη Λιβύη, το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Ιράν, τη Σρι Λάνκα και την Ολλανδία.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη έχει βιώσει μια παροχή μεταναστών και προσφύγων από το 2018,. Περίπου 70.000 μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων πολλών ασυνόδευτων παιδιών, εισήλθαν στο έδαφος της χώρας μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2018 και το τέλος του Δεκεμβρίου 2020. Μόνο ένα μικρό ποσοστό από αυτούς αποφάσισε να ζητήσει άσυλο στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη.⁴²

Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασης στη Βοσνία απαιτούν συντονισμένες προσπάθειες από τις εθνικές αρχές, τη διεθνή κοινότητα και τους πολίτες της χώρας. Είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ανεξαρτησία των δικαστικών αρχών και να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των εθνοτικών ομάδων προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη σταθερότητα και ευημερία για τους πολίτες της Βοσνίας. Ακόμη, η προσπάθειες για την ενίσχυση της εφαρμογής του νόμου και της καταπολέμησης της διαφθοράς πρέπει να

---

⁴¹ Bliesemann De Guevara B., “8,1 A ‘Black Hole’ in Europe? The social and discursive reality of crime in Bosnia-Herzegovina and the International community’s tacit complicity”, in *Transcript Verlag eBooks*, 2013, 21132, <https://doi.org/10.1515/transcript.9783839424957.211>. προσπελάστηκε 10/12/2023

⁴² Council of Europe, Access to Justice and Effective Remedies for Victims of Trafficking in Human Beings, *Council of Europe*, June 2022.

επικεντρωθούν, ενώ η διαφορετική θεσμική διάρθρωση της χώρας θα πρέπει να εξεταστεί για πιθανές μεταρρυθμίσεις.

Παρά τις δυσκολίες, είναι σημαντικό να συνεχίσουν οι προσπάθειες για την εδραίωση της σταθερότητας και της δημοκρατίας στη Βοσνία, καθώς αυτό είναι σημαντικό για την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή των Βαλκανίων.

2.3.8 Κροατία

Η Κροατία αντιμετώπισε ορισμένα από τα προβλήματα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2000. Ο πρωθυπουργός της Κροατίας ήταν ο Ίβο Σανάντερ, ο οποίος προσπαθούσε να επιφέρει μεταρρυθμίσεις στη χώρα και να την κατευθύνει προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως υπήρχαν αρκετά ζητήματα όπως η διαφθορά, το οργανωμένο έγκλημα, και η ανεπαρκής λειτουργία του δικαστικού συστήματος. Τα προβλήματα αυτά αποτελούσαν εμπόδια στην προσπάθεια της χώρας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι πρότινος. Η διακίνηση ναρκωτικών και της εμπορίας ανθρώπων ήταν βασικά άλτα προβλήματα παρά τις προσπάθειες της κυβερνήσεως. Το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων παρακολουθείται συστηματικά στην Κροατία από το 2002. Από τότε, υπάρχουν επίσημα στατιστικά και δείκτες σχετικά με την έκταση της εμπορίας ανθρώπων στην Κροατία. Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξε εμπορία ανθρώπων πριν το 2002⁴³. Για την αντιμετώπιση της εγκληματικής δραστηριότητας είχε στενές σχέσεις με τη Σερβία και τη Βοσνία.

Αυτά τα γεγονότα αντικατοπτρίζουν την κατάσταση της Κροατίας κατά τη δεκαετία του 2000, καθώς επιδίωκε την ενσωμάτωσή της στην ΕΕ

Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως η διαφθορά και η ανάγκη για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη και την ασφάλεια. Είναι σημαντικό οι διεθνείς οργανισμοί, όπως η ΕΕ, ο ΟΗΕ και ο ΟΑΣΕ, να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων προς την κατεύθυνση της σταθερότητας και της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι χώρες της Βαλκανικής Χερσονήσου έχουν από καιρό χρησιμεύσει ως σημαντικά κράτη διέλευσης για μετανάστες και πρόσφυγες που αναζητούν διέλευση σε άλλα μέρη της Ευρώπης. Ωστόσο, ενώ προηγουμένως πολλές από αυτές τις χώρες γενικά επέτρεπαν στους ανθρώπους να διέρχονται από τα εδάφη τους – η Κροατία παρείχε ακόμη και βοήθεια σε διερχόμενους μετανάστες – η στάση τους άλλαξε σημαντικά αφού οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης άρχισαν να κλείνουν τα σύνορά τους κατά τη διάρκεια της «κρίσης». Αυτό δημιούργησε φόβους ότι χιλιάδες άνθρωποι θα

---

⁴³ Golubovi Škec S., Radeva Berket M., *Trafficking in Human Beings in Croatia: An Assessment Focusing on Labour Exploitation*, *International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)*, 2010

μείνουν αποκλεισμένοι στα Βαλκάνια, γεγονός που με τη σειρά του βοήθησε να τροφοδοτηθεί εκτεταμένη αντιμεταναστευτική αντίδραση σε ολόκληρη την περιοχή. Πολλές βαλκανικές χώρες -η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η Σλοβενία- ύψωσαν συνοριακούς φράχτες, οι οποίοι σε ορισμένες χώρες παρακολουθούνται από βίαιες δεξιές παραστρατιωτικές ομάδες. Η Κροατία και η Ουγγαρία έχουν καταχραστεί την έννοια της «ασφαλούς χώρας» για να δικαιολογήσουν την επιστροφή ανθρώπων στη Σερβία ή τη Βοσνία και οι βίαιες επαναπροωθήσεις φέρεται να είναι συνηθισμένες σε πολλές περιοχές

2.3.9 Αλβανία

Η Αλβανία μετρά πολλά χρόνια που αποτελεί μάρτυρα της εμφάνισης ιεραρχικών εγκληματικών δομών, και μέσα σε αυτές φυσικά δεν θα μπορούσε να λείπει και η εμπορία αλλά και η διακίνηση ανθρώπων, που παρατηρείται στη χώρα από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 έως και σήμερα. Είναι γεγονός, ότι το οργανωμένο έγκλημα σε γενικότερο πλαίσιο στην Αλβανία δραστηριοποιείται και πολλές φορές οι ομάδες συνεργάζονται και με τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες όπως είναι το Κοσσυφοπέδιο αλλά και το Μαυροβούνιο. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1990 η Αλβανία θεωρούνταν καυτό σημείο για την εμπορία ανθρώπων. Αναφορικά με τη διακίνηση ανθρώπων ακόμα δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία ως προς τον αριθμό των αλβανών θυμάτων, συχνά αναφέρεται ότι πολλές γυναίκες και παιδιά διακινήθηκαν σε χώρες όπως οι Ιταλία η Ελλάδα αλλά και άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη η χώρα χρησιμοποιήθηκε ως χώρα προέλευσης για γυναίκες άλλων εθνικοτήτων που πουλήθηκαν ανταλλάχθηκαν και διακινήθηκαν δια θαλάσσης στην Ιταλία.

Σήμερα, τα πράγματα είναι διαφορετικά όσον αφορά το συγκεκριμένο φαινόμενο, η χώρα δεν αποτελεί τρόπο διέλευσης αλλά παραμένει χώρα προέλευσης και φυσικά όχι στα επίπεδα του παρελθόντος. Πιο συχνά αυτό που παρατηρείται είναι ότι οι γυναίκες από διάφορα μέρη της χώρας πέφτουν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης όπως γίνονται και αναφορές για εκπόρνευση νεαρών κοριτσιών σε χώρους όπως βίλες ,διαμερίσματα και ξενοδοχεία. Η σεξουαλική εκμετάλλευση αλλά και η καταναγκαστική εργασία γυναικών και ανηλίκων αυξάνεται τη θερινή περίοδο στις παραθαλάσσιες περιοχές της χώρας . Επιπροσθέτως, μέσα στα πλαίσια της εμπορίας και της διακίνησης των ανθρώπων, παρατηρείται συχνά Οι προτιμώμενοι προορισμοί των παρανόμων μεταναστών από την Αλβανία, είναι επί του παρόντος προς το Ηνωμένο Βασίλειο για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η Αλβανία χρησιμοποιείται από διεθνή δίκτυα λαθρεμπορίου ως χώρα διέλευσης για υπηκόους από την Συρία, το Σουδάν, το Κονγκό και άλλες χώρες. Η είσοδος γίνεται κυρίως από τα νότια σύνορα που έχει η χώρα αλλά και από το διεθνές αεροδρόμιο Rinas. Επί του παρόντος, η κατάσταση της παράνομης διέλευσης των συνόρων από Σύριους πολίτες, οι οποίοι αναζητούν χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πρόσφυγες πολέμου, παραμένει ανησυχητική. Τα αλβανικά μέσα ενημέρωσης αναφέρουν σχεδόν καθημερινά περιπτώσεις κράτησης αυτών των

πολιτών στο Αργυρόκαστρο και την επιστροφή τους στην Ελλάδα. Οι συλλήψεις από την αστυνομία ορισμένων Αλβανών πολιτών που βοήθησαν και φιλοξένησαν μετανάστες για κερδοσκοπικούς σκοπούς δείχνουν ότι η ροή των παράνομων μεταναστών δεν είναι ανεξάρτητη, αλλά βοηθούνται και καθοδηγούνται από άλλα άτομα.⁴⁴

Το γεγονός ότι η Αλβανία έχει αποδυναμωθεί ως χώρα καταγωγής στην εμπορία των ανθρώπων έχει να κάνει με την προσαρμογή, την εξέλιξη και την πολυπλοκότητα των αλβανικών ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Σε αρκετές αναθεωρημένες δικαστικές αποφάσεις δείχνουν ότι η εμπορία ανθρώπων έχει μετατραπεί σε δευτερεύουσα δραστηριότητα για πολλές αλβανικές εγκληματικές ομάδες, καθώς οι συγκεκριμένες επικεντρώνονται κυρίως στη διακίνηση διαφορών ναρκωτικών. Πέρα όμως από τον παραπάνω λόγο, η απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων με τις χώρες του χώρου Σέγκεν μπορεί να έχει επηρεάσει τη μείωση του αριθμού των θυμάτων που εντοπίζονται στα σύνορα λόγω της διευκόλυνσης του ταξιδιού των αλβανών πολιτών προς αυτές τις χώρες. Οι εγκληματικές ομάδες παράνομης διακίνησης μεταναστών έχουν εντείνει τις κινήσεις στα σύνορα Σερβίας-Ουγγαρίας από τις αρχές του 2011. Το ίδιο έτος, ενώ επιβεβαίωσε τη μείωση της ροής παράνομων μεταναστών από την Αλβανία προς την Ελλάδα για εποχική εργασία, η Europol γνωστοποίησε επίσης ότι οι παράνομες εισοδοί στην Ελλάδα από την Τουρκία είχαν αυξηθεί κατά 500 %.

Μια κρίσιμη πτυχή της ασφαλούς επιστροφής είναι η υποστηριζόμενη επανένταξη, δεδομένου ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων που υποστηρίζονται με βοήθεια επανένταξης είναι λιγότερο ευάλωτα στον εκφοβισμό και την κοινωνική απομόνωση. Υπάρχουν τέσσερα ιδρύματα που παρέχουν υπηρεσίες αποκατάστασης και επανένταξης σε θύματα εμπορίας ανθρώπων στην Αλβανία. Τρία από αυτά είναι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ): το "Different and Equal (D & E)" στα Τίρανα, το "Vatra Psycho-Social Center" στην Αυλώνα και το "Another Vision" στο Ελμπασάν. Το τέταρτο είναι το "Εθνικό Κέντρο Υποδοχής Θυμάτων Εμπορίας (NRCTV)" στα Τίρανα

.Όλα τα παραπάνω ιδρύματα συμφώνησαν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Η επιτόπια έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2019 και διήρκεσε τρεις εβδομάδες

Τέλος, ένας άλλος λόγος έχει να κάνει με την αλλαγή του τρόπου λειτουργίας των διακινητών, οι οποίοι πρόσφατα αντικατέστησαν τη χρήση αποδεδειγμένης σωματικής βίας με ψυχολογική βία ή επιπλέον, τη χρήση «της σχέσης με το θύμα», ως τρόπος συνέχισης της εκμετάλλευσης και του οφέλους από αυτό.

---

⁴⁴ Lamallari B., Zhilla F., "Organised Crime Threat Assessment for Albania." Global Initiative. *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*. February 2, 2018.

Αυτό συνεπάγεται την αποφυγή της απόδρασης και της καταγγελίας από το θύμα, μοιράζοντας τα εισοδήματα μαζί του και προσελκύοντας το με ακριβά δώρα ή υποσχέσεις για γάμο.⁴⁵

- **Τεχνολογία**

Ο βασικός παράγοντας για τη στρατολόγηση και τον έλεγχο των θυμάτων εμπορίας είναι η αύξηση της χρήσης του κοινωνικού δικτύου Facebook που έχει σημειωθεί τα τελευταία 3 χρόνια στη χώρα. Αυτή η πλατφόρμα χρησιμοποιείται και από τα θύματα που αθώωνε από διακινητές για να στρατολογήσουν και άλλα πιθανά θύματα. Το δικαστήριο σοβαρών εγκλημάτων σε μια απόφαση του 2011 ανέφερε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα στρατολόγησης και λαθραίας διακίνησης ανθρώπων μέσω της Ελλάδας και τελικά την εμπορία συν Ιταλία καθώς επίσης και τον έλεγχο των εισοδημάτων που θα έπαιρνε το θύμα επί 3 μήνες. Για την περίοδο του 2013 -2014 προκύπτει ότι η εισαγγελία σοβαρών εγκλημάτων έλαβε 60 παραπομπές για ποινικά αδικήματα της εμπορίας ενηλίκων και της εμπορίας ανηλίκων, επιπλέον υπήρξαν και άλλες 58 παραπομπές για εκμετάλλευση της πορνείας.⁴⁶

3.Κύριες Μορφές Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στην Περιοχή

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ως εμπορία ανθρώπων νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά ακόμα μεταφορά υπόθαλψη ή παραλαβή προσώπων μέσω απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού απαγωγής απάτης, κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή παροχής ή λήψης πληρωμών ή ωφελημάτων για την επίτευξη της συναίνεσης προσώπου που ασκεί έλεγχο επί άλλου προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχει αρκετές μορφές ακόμα αυτές είναι η σεξουαλική, οι εργασιακή, το οργανωμένο έγκλημα και η παιδική εκμετάλλευση . Επί του παρόντος η εμπορία και η εκμετάλλευση ανθρώπων δεν μπορεί να περιοριστεί από σύνορα και μπορεί να βρεθεί σε όλες τις χώρες πλούσιες και φτωχές. Τα θύματα εμπορίας υφίστανται σωματικές και υλικές βλάβες που απαιτούν πολύ μεγάλη προσπάθεια και μεγάλο χρονικό διάστημα για να επουλωθούν και καθιστούν την επιστροφή τους στην κοινωνία οδυνηρή έως και δύσκολη.⁴⁷

Σχετικά με την έννοια της εμπορίας ανθρώπων βρίσκεται ο ορός της εκμετάλλευσης, που ενδεικτικά μπορεί να προσλάβει τη μορφή της καταναγκαστικής εργασίας, της επαιτείας, της λήψης οργάνων του σώματος,

---

⁴⁵ Ramaj K., “The Aftermath of Human Trafficking: Exploring the Albanian Victims’ Return, Rehabilitation, and Reintegration Challenges, *Journal of Human Trafficking*, 2017

⁴⁶ Good Use and Abuse: The Role of Technology in Human Trafficking

⁴⁷Burke,C. Human Trafficking: *Interdisciplinary Perspectives*, 2022

της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του εμπορίου βρεφών για παράνομες υιοθεσίες, του εμπορίου παρένθετων μητέρων ή και νυφών κατά παραγγελία, της στρατολόγησης ανηλίκων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε ένοπλες συγκρούσεις, της χρησιμοποίησης ανηλίκων για την τέλεση εγκληματικών πράξεων κ.ο.κ. Ενόψει της δυναμικής εξέλιξης και της ποικιλίας των μορφών που παρουσιάζει η εν λόγω εγκληματική συμπεριφορά, δε δύναται a priori να αποκλειστεί η εμφάνιση και νέων μορφών εκμετάλλευσης, με συνέπεια να μοιάζει σχεδόν ανέφικτη μια εξαντλητική παράθεσή τους. Επιγραμματικά, αυτό που πρέπει εδώ να λεχθεί είναι, ότι στο εννοιολογικό πεδίο της εμπορίας ανθρώπων μπορεί να υπαχθεί πάσης φύσεως εκμετάλλευση και εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου σώματος που φθάνει στη πράξη να εξομοιώνεται με πρακτική ανάλογη με τη δουλεία.

3.1 Σεξουαλική εκμετάλλευση

Με τον όρο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, δεν αποδίδεται πλήρως η αληθινή διάσταση του φαινομένου. Τα εξαναγκαστικά εκδιδόμενα θύματα, υφίστανται την διπλή μορφή του ορού, με τον πελάτη από τη μια, να τα εκμεταλλεύεται σεξουαλικά και τον διεθνή σωματέμπορο από την άλλη, να εκμεταλλεύεται τη σεξουαλικότητά τους αυτή με σκοπό το οικονομικό όφελος. Αν για το σωματέμπορο η γυναικά ή το ανήλικο έχουν ανταλλακτική αξία, για τον πελάτη αποτελούν αξία χρήσης, χρησιμότητα. Οπότε ίσως είναι πιο εύστοχο η συγκεκριμένη μορφή εκμετάλλευσης να αποδίδεται ως εμπορευματική ή σεξουαλική-οικονομική εκμετάλλευση. Αμέσως μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, οι γυναίκες της περιοχής ήταν ελεύθερες να ταξιδέψουν και πολλές παρασύρθηκαν από ψεύτικες υποσχέσεις για εργασία στο εξωτερικό. Πολλές γυναίκες επίσης απήχθησαν ή και πουλήθηκαν από τις οικογένειές τους αναζητώντας μια - πάση θυσία- προσωρινή ανακούφιση από την ακραία φτώχεια. Τοπικές οργανωμένες εγκληματικές ομάδες βρήκαν και παρέσυραν τα θύματα, έφτιαξαν πλαστά έγγραφα, τα μετέφεραν και μόλις βρέθηκαν σε μια ξένη χώρα, αυτές οι γυναίκες βρέθηκαν ανίκανες να επικοινωνήσουν, υπόκεινται σε σωματική και ψυχολογική κακοποίηση και τελικά εξαναγκαστική πορνεία. Trafficking για σεξουαλικό σκοπό βασίζονται σε κορίτσια που ζουν σε ορφανοτροφεία που μεγαλώνουν πιστεύοντας ότι το σεξ είναι το κλειδί για μια καλύτερη ζωή. Στο εμπόριο συμμετέχουν και νυχτερινά κέντρα και πρακτορεία μοντέλων.⁴⁸

Η βιομηχανία του σεξ είναι ιδιαίτερα επικερδής για αυτούς που εμπλέκονται, οι οποίοι μπορεί να προέρχονται απ' ούλα τα οικονομικά στρώματα. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, που πολλά παιδιά -κυρίως κορίτσια- πέφτουν θύματα του κυκλώματος πορνείας και πορνογραφίας. Η ανεργία, η δωροδοκία, το κακό οικογενειακό περιβάλλον και η ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών, είναι μερικοί παράγοντες που οδηγούν τα υπονηφία θύματα στο κύκλωμα αυτό. Η απασχόληση αυτών των ατόμων, επικεντρώνεται στη σεξουαλική χρησιμοποίησή τους σε οίκους ανοχής ή σε άλλους χώρους, καθώς και δημιουργίας

---

⁴⁸ Smith A, "Correlates of Sex Trafficking in Three Balkan Countries. *Directory of Open Access Journals*, 2014

πορνογραφικού υλικού, το οποίο προορίζεται για κατανάλωση στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Τα περισσότερα θύματα, δεν είναι μεγαλύτερα από 12 ετών και είναι κυρίως γυναίκες ή κορίτσια από την Αλβανία. Τα άτομα που ασχολούνται κυρίως στο κύκλωμα και αναφέρονται ως ιδιοκτήτες, μπορεί να είναι και μεγάλοι προαγωγοί που διακινούν πλήθος ατόμων, αλλά και μικροί προαγωγοί που διακινούν 1-2 άτομα και είναι ιδιοκτήτες οίκων ανοχής ή μπαρ, ταξιτζήδες κ.α.

3.2 Εργασιακή Εκμετάλλευση

Όπως καθορίστηκε ήδη το 1930 μέσω της σύμβασης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) για την αναγκαστική εργασία, η εργασιακή εκμετάλλευση περιλαμβάνει "κάθε εργασία ή υπηρεσία που επιβάλλεται από οποιοδήποτε άτομο υπό την απειλή οποιασδήποτε ποινής και για την οποία το εν λόγω άτομο δεν έχει προσφερθεί οικειοθελώς." Έτσι, το έγκλημα της εργασιακής εκμετάλλευσης περιλαμβάνει πρακτικές όπως η δουλεία ή παρόμοιες με τη δουλεία, η δουλεία του χρέους και η δουλεία.⁴⁹

Η εργασιακή εκμετάλλευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο και αυξανόμενο φαινόμενο, κυρίως λόγω της υψηλής ζήτησης για υπηρεσίες χαμηλού κόστους από παραγωγούς και καταναλωτές, που παρατηρείται στα περισσότερα κράτη μέλη. Η κατάχρηση αυτή λαμβάνει χώρα με πολλαπλούς τρόπους, εμπλέκοντας την παραβίαση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την αγνόηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας υπέρ της απόκτησης μέγιστου κέρδους.

Η εργασιακή εκμετάλλευση παρουσιάζεται κυρίως σε λιγότερο ρυθμιζόμενους κλάδους. Η δουλεία και η μεταχείριση παρόμοια με τη δουλεία συμβαίνουν επίσης στο οικιακό περιβάλλον, όπου τα δικαιώματα των υπηρετιών και των οικονόμων συχνά παραβιάζονται. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση είναι δύσκολο να εντοπιστούν, δεδομένου ότι αυτή η μορφή εγκλήματος είναι λιγότερο ορατή και προφανής από άλλες. Συχνά, αφορά άτομα που ενδέχεται να μην γνωρίζουν ότι έχουν πέσει θύματα εκμετάλλευσης. Οι ενήλικοι άνδρες ηλικίας 20-50 ετών αποτελούν τον κύριο στόχο της εργασιακής εκμετάλλευσης.⁵⁰

3.3 Οργανωμένο Έγκλημα

Στη βιβλιογραφία για την εμπορία ανθρώπων, οι όροι "εμπορία ανθρώπων" και "ανθρώπινη εμπορία" χρησιμοποιούνται συνεχώς με τον όρο "εμπορία ανθρώπων." Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της εμπορίας και του λαθρεμπορίου, παρόλο που είναι στενά συνδεδεμένες. Το λαθρεμπόριο ανθρώπων είναι η πράξη της παράνομης μεταφοράς ενός ατόμου διασυνοριακά, είτε κρυφά (μέσω ενός

⁴⁹Convention C029 - Forced Labour Convention, 1930 (No. 29).

⁵⁰ Europol, Trafficking in human beings in the EU., Europol public information, 2016

υπόγειου σημείου, για παράδειγμα) είτε με τη χρήση πλαστών εγγράφων. Ένα χαρακτηριστικό σημείο του λαθρεμπορίου ανθρώπων είναι ότι το άτομο που γίνεται θύμα λαθρεμπορίας έχει συμφωνήσει στη μεταφορά και πιθανότατα έχει ζητήσει τις υπηρεσίες των λαθρεμπόρων, συμφωνώντας με κάποια τιμή. Για παράδειγμα, κάποιος που επιθυμεί να εισέλθει παράνομα σε μια χώρα για τον σκοπό της απασχόλησης μπορεί να προσλάβει έναν λαθρέμπορο.

Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, αντίθετα, δεν συμφωνούν στη μεταφορά. Αντίθετα, τους αναγκάζουν, τους εκβιάζουν και τους εξαπατούν. Είναι σκλαβωμένοι και κρατούνται υπό τον αυστηρό έλεγχο των λαθρεμπόρων τους. Ενδεικτικά, ενώ το λαθρεμπόριο πρέπει να περιλαμβάνει τη διέλευση μιας διεθνούς συνόρων, πολλά θύματα εμπορίας υποφέρουν στις χώρες καταγωγής τους, ακόμη και στις πόλεις τους.

Παρόλο που ο όρος "εμπορία ανθρώπων" ακούγεται σαν ένα έγκλημα που αφορά αυστηρά τη μεταφορά ανθρώπων από έναν τόπο σε έναν άλλο, η παραπάνω ορισμός αναφέρει σαφώς ότι η εμπορία ανθρώπων περιλαμβάνει την πρόσληψη, τη μεταφορά, τη φιλοξενία και την εκμετάλλευση των θυμάτων της εμπορίας. Ως εκ τούτου, ο όρος είναι παραπλανητικός, καθώς η βιβλιογραφία για την εμπορία ανθρώπων αναφέρεται περισσότερο στη δουλεία των θυμάτων της εμπορίας παρά στις μετακινήσεις τους.

Επίσης, ο όρος "οργανωμένο έγκλημα" έχει διαφορετική έννοια για διάφορους ανθρώπους. Οι Ηνωμένες Εθνικές ορίζουν μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα ως μια ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που υπάρχει για ένα χρονικό διάστημα με σκοπό τη διάπραξη μιας ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων για την απόκτηση οικονομικών ή άλλων υλικών οφελών. Αυτός ο ορισμός είναι αναγκαία ευρύς και επιτρέπει στα κράτη μέλη να ρίχνουν ευρεία δίχτυα κατά την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα και τα Πρωτόκολλα.⁵¹

Αναφορικά με την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, η αντιμετώπιση του ζητήματος δεν αποτελεί καθήκον της αστυνομίας ή του κάθε κράτους, καθώς αποτελεί μια δραστηριότητα ευρείας κλίμακας, όπου εμπλέκονται αρκετές χώρες, μέτοχοι από αρκετές εθνικότητες, δραστηριότητες σε ένα μεγάλο εύρος που αποσκοπεί⁵² σε οικονομικά οφέλη.

3.4 Παιδική εκμετάλλευση

Η Βουλγαρία είναι μαζί με τη Ρουμανία οι δύο χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων στην ΕΕ, οι οποίες πέφτουν θύματα εμπορίας ανθρώπων με τα παιδιά να πληρώνουν το υψηλότερο τίμημα. Σύμφωνα με έρευνα της Ένωσης Animus, γυναίκες και παιδιά διακινούνται εκτός χώρας είτε για τοκετό είτε για

---

⁵¹ Sheinis D, The Links Between Human Trafficking, Organized Crime, and Terrorism, *Journal*, 2012

⁵² Σεϊμένης, Ι., Μαρής, Γ., & Φλούρος, Φ., *Σύγχρονες Ευρωμεσογειακές Σχέσεις*, Ανοικτές Ακαδημαϊκές

μεταμόσχευση οργάνων. Τα παιδιά επιλέγονται επίσης, εύκολα καθώς πολλά είναι ορφανά και επιδιώκουν να φύγουν μακριά από τα ορφανοτροφεία. Αν και δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία για το πόσα από τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων από τη Βουλγαρία προέρχονται από ορφανοτροφεία, είναι λογικό να υποθέσουμε ότι είναι δυσανάλογα υψηλό, ειδικά όταν συνδυάζουμε την έλλειψη εκπαίδευσης και τις πολιτιστικές προκαταλήψεις κατά των ανθρώπων που είχαν θεσμοθετηθεί με το συναισθηματικό τραύμα εγκατάλειψης και επανάληψης ιδρυματοποίησης. Η κοινωνική απομόνωση ενθαρρύνει τα παιδιά να προσκολληθούν στο πρώτο άτομο που φαίνεται να νοιάζεται (2007, Ridgway). Η παιδική εργασία, είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που απασχολεί πολλές χώρες στον πλανήτη, κυρίως τις υποανάπτυκτες χώρες, αλλά και τις ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της UNICEF, ένα στα επτά παιδιά κάτω των δεκαεπτά ετών δουλεύουν κάτω από βάνανυμες συνθήκες εργασίας. Ένα από τα αρνητικά αίτια της απασχόλησης, είναι η φτώχεια που επικρατεί στην οικογένεια και οδηγεί άτομα μικρών ηλικιών να ξεκινήσουν τον εργασιακό βίο και να αποχωρήσουν από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Όσον αφορά τη Νομοθεσία στην Ελλάδα, τα ανήλικα άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, βρίσκονται υπό προστασία και έχουν νομοθετικές διατάξεις, όπως συγκεκριμένο ωράριο και μία δίκαιη αμοιβή. Γίνεται τεράστιος λόγος για τη μεγάλη διόγκωση του φαινομένου του «Trafficking» σχετικά με την εκμετάλλευση από το εμπόριο βρεφών, το οποίο αποφέρει τεράστια κέρδη στα κυκλώματα διακίνησης δεδομένου ότι έχει αυξηθεί η ζήτηση παιδιών για υιοθεσία, με τα στοιχεία της UNICEF να δηλώνουν ότι για πενήντα ζευγάρια που ενδιαφέρονται, αντιστοιχεί ένα παιδί. Οι «παρένθετες μητέρες» της διακίνησης, κατάγονται συνήθως από χώρες γείτονες με την Ελλάδα (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία) και πληρώνονται από 1.500 - 3.000 €. Για τα ζευγάρια που ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν, το κόστος ανέρχεται στο ύψος των 10.000-20.000 €. Υπήρξαν επίσης περιπτώσεις που οι διακινητές μετέφεραν στην Ελλάδα τις έγκυες γυναίκες για να γεννήσουν πρόωρα τα κυοφορούντα βρέφη ώστε να ελαχιστοποιήσουν τα έξοδα διαβίωσης των γυναικών αυτών, ως εγκύων .

Επιπλέον βασικό ρόλο στην παιδική εκμετάλλευση έχει παίξει η πανδημία του covid -19 φαίνεται να προκαλεί και άλλους κινδύνους. Με το κλείσιμο των σχολείων, παιδιά και εφήβοι περνούν περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο, αυξάνοντας τους κινδύνους που μπορεί να οδηγήσουν σε καταστάσεις ανθρωποεμπορίας. Το Εθνικό Κέντρο για τα Χαμένα και Εκμεταλλευμένα Παιδιά κατέγραψε αύξηση από 2 εκατομμύρια σε 4,2 εκατομμύρια αναφορές για διαδικτυακή εκμετάλλευση από Μάρτιο έως Απρίλιο του 2020.⁵³

Εν κατακλείδι, η εμπορία ανθρώπων είναι το τρίτο πιο επικερδές έγκλημα μετά τη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, αποφέροντας περισσότερα από 32 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Κατά την περίοδο 2007-

---

⁵³ Todres and Díaz, “COVID-19 and Human Trafficking - the Amplified Impact on Vulnerable Populations.”

2010, το UNODC εντόπισε περισσότερες από 460 μεμονωμένες ροές εμπορίας ανθρώπων στον κόσμο, με τον εντοπισμό θυμάτων 136 εθνικοτήτων σε 118 χώρες (UNODC, 2012). Και παρόλο που ο αριθμός των καταδίκων για εμπορία ανθρώπων αυξάνεται, τα ποσοστά καταδίκης των περισσότερων χωρών παραμένουν πολύ χαμηλά. Η Παγκόσμια Έκθεση για την Εμπορία Προσώπων καταγράφει ότι μία στις τρεις χώρες που καλύπτονται από την Έκθεση δεν κατέγραψε καμία καταδίκη για εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων μεταξύ 2007 και 2010 (ibid). Η εμπορία ανθρώπων ευδοκιμεί λόγω της φτώχειας, της ζήτησης για φθηνό εργατικό δυναμικό και σεξουαλικές υπηρεσίες και του αδύναμου νομικού πλαισίου.⁵⁴

4. Κοινωνικές και Οικονομικές Συνέπειες της Εμπορίας Ανθρώπων

4.1.1 Κίνδυνοι για τα θύματα

Οι μετανάστες, οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες, οι απάτριδες και οι εσωτερικά εκτοπισμένοι βρίσκονται σε κίνδυνο να πέσουν θύματα διακινητών. Το γεγονός ότι συχνά λείπουν νόμιμες μεταναστευτικές οδοί, οι περιορισμένες δομές υποστήριξης, η έλλειψη εγγράφων ταυτότητας και πολλοί άλλοι παράγοντες τους εκθέτουν σε αυτόν τον κίνδυνο.

Οι άνθρωποι που εκτίθενται στη διακίνηση ανθρώπων συχνά υφίστανται σύνθετες μορφές τραύματος. Το τραύμα που βιώνεται κατά τη διάρκεια της διακίνησης προστίθεται σε προϋπάρχον τραύμα από τη ζωή του ατόμου πριν από τη διακίνηση. Ενώ οποιοσδήποτε άνθρωπος μπορεί να είναι θύμα διακίνησης, άνθρωποι που έχουν σημαντικές αναταραχές στις ζωές τους βρίσκονται σε υψηλότερο κίνδυνο. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, ανθρώπους που εκτοπίζονται λόγω ένοπλων συγκρούσεων ή άλλης καταστροφής, μετανάστες, άστεγους ή άτομα που βιώνουν φτώχεια, άτομα από βίαιες οικογένειες ή άτομα που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση ή κατανάλωση ναρκωτικών και αλκοόλ.

Ως εκ τούτου, το τραύμα από τη διακίνηση προστίθεται σε προηγούμενα τραύματα και σε μια προσωπική ιστορία που δεν διαθέτει στηρικτικές, αξιόπιστες σχέσεις. Τα άτομα που διακινούνται συνήθως βιώνουν αστεγία, έλλειψη συνθηκών υγιεινής, κακή διατροφή, σωματική και ψυχολογική κακοποίηση, επικίνδυνες συνθήκες εργασίας και έλλειψη ποιοτικής υγειονομικής περίθαλψης. Οι επιπτώσεις στην υγεία για τους επιζώντες είναι εξίσου ευρείες. Πολλοί επιζώντες της διακίνησης βιώνουν κατάθλιψη και άγχος, σκέψεις αυτοκτονίας ή ενέργειες, κόπωση, προβλήματα μνήμης και ζάλη. Μπορεί επίσης να βιώνουν υψηλά επίπεδα ντροπής ή κοινωνικής κατακραυγής λόγω της εμπειρίας τους με τη διακίνηση. Η διακίνηση συνήθως περιλαμβάνει κάποια μορφή ψυχολογικού εκφοβισμού και υποβάθμισης που αφήνει τους

---

⁵⁴ UNODC, Global Report on Trafficking in Persons, 2012

επιζώντες με απώλεια αυτοεκτίμησης που επηρεάζει αρνητικά την ψυχική τους υγεία. Οι ανησυχίες για την ψυχική υγεία αποτελούν "κυρίαρχη και σταθερή" υγειονομική συνέπεια της ανθρωποεμπορίας.

Οι επιζώντες αναφέρουν επίσης συχνά πονοκέφαλους, πόνο στην πλάτη και την κοιλιά, προβλήματα δοντιών, προβλήματα δέρματος και άγνοια σχετικά με την κατάσταση HIV τους. Οι επιζώντες μπορεί να βιώνουν καρδιαγγειακά, ακουστικά ή αναπνευστικά προβλήματα λόγω ανθυγιεινών και ανεπαρκών συνθηκών εργασίας. Επιπλέον, μπορεί να υποφέρουν από προληπτικές μολύνσεις, όπως η φυματίωση, ή από χρόνιες ασθένειες, όπως ο διαβήτης ή ο καρκίνος. Μπορεί επίσης να βιώνουν μολύνσεις ή ακρωτηριασμούς λόγω κακής προσπάθειας "ιατρικής" φροντίδας από άτομα που προσλαμβάνονται από τον διακινητή.⁵⁵

4.1.2 Επιδείνωση κατά τις ανθρωπιστικές κρίσεις

Οι ανθρωπιστικές κρίσεις επιδεινώνουν ακόμη περισσότερο την κατάσταση, καθώς η έλλειψη πόρων και η αυξημένη ανάγκη για επιβίωση ενδέχεται να οδηγήσουν σε αύξηση των περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων.

Η αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων είναι δύσκολη, ακόμη και υπό φυσιολογικές συνθήκες. Οι κύριοι λόγοι περιλαμβάνουν το γεγονός ότι τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων συχνά εκμεταλλεύονται σε παράνομους τομείς (π.χ. μικροεγκλήματα, σεξουαλική βιομηχανία, εμπορία ναρκωτικών) ή χειρώνακτες δουλειές (π.χ. οικιακές εργασίες, γεωργία και κατασκευές). Η ικανότητα του οργανωμένου εγκλήματος να κρύβει τις δραστηριότητές του στα μάτια όλων, η έλλειψη προθυμίας των ίδιων των θυμάτων να αναφέρουν την εκμετάλλευσή τους ή η αδυναμία τους να το πράξουν, καθώς και η περιορισμένη ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου να ανιχνεύουν αυτό το έγκλημα, αποτελούν κύριους λόγους.

Υπήρξαν φόβοι ότι η COVID-19 καθιστούσε το έργο της αναγνώρισης των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων ακόμη πιο δύσκολο. Είναι επίσης περισσότερο εκτεθειμένα στον κίνδυνο της μόλυνσης, λιγότερο εξοπλισμένα να το προλάβουν και έχουν λιγότερη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για να διασφαλίσουν την ανάρρωσή τους. Οι βασικές και πρακτικές επιχειρήσεις για τη στήριξή τους έχουν γίνει πρόκληση, λόγω της προσαρμογής των προτεραιοτήτων των χωρών κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Οι δραματικές αυξήσεις της ανεργίας και οι μειώσεις των εσόδων, ειδικά για τους χαμηλόμισθους και τους εργαζόμενους στον ανεπίσημο τομέα, σημαίνουν ότι σημαντικός αριθμός ανθρώπων που ήταν ήδη ευάλωτοι βρίσκονται σε ακόμη πιο επικίνδυνες συνθήκες. Από τη βιομηχανία του ρουχισμού, τη γεωργία και την κτηνοτροφία, μέχρι την κατασκευή και την οικιακή εργασία, εκατομμύρια άνθρωποι που ζούσαν σε συνθήκες απλής επιβίωσης έχουν χάσει τις αμοιβές τους. Εκείνοι που συνεχίζουν να εργάζονται σε

---

⁵⁵ The Advocates of Human Trafficking, Health Consequences of Human Trafficking, 2020

αυτούς τους τομείς, όπου συχνά ανιχνεύεται η εμπορία, ενδέχεται να αντιμετωπίζουν περισσότερη εκμετάλλευση λόγω της ανάγκης για μείωση του κόστους παραγωγής λόγω των οικονομικών δυσκολιών, καθώς και λόγω της μειωμένης εποπτείας από τις αρχές. Μη κυβερνητικοί οργανισμοί που συνεργάζονται με το Γραφείο του ΟΗΕ για το Έγκλημα και τα Ναρκωτικά (UNODC) μιλούν για ένα σημαντικό ποσοστό των ωφελουμένων τους που χάνουν τις πηγές εισοδήματός τους και την πρόσβασή τους σε βασικά τρόφιμα λόγω μέτρων που σχετίζονται με την πανδημία. Αναφέρουν επίσης για δανειολήπτες που υπόσχονται δάνεια με χαμηλό επιτόκιο σε αυτούς τους ανθρώπους, αυξάνοντας τον κίνδυνο δεσμεύσεων χρέους. Αυτό σημαίνει ότι μια ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα έχει τώρα γίνει ακόμη περισσότερο εκτεθειμένη στον κίνδυνο σοβαρής εκμετάλλευσης καθώς προσπαθεί να εντοπίσει τρόπους για να εξασφαλίσει τα προς το ζην.⁵⁶

4.1.3 Συνέπειες για τα θύματα

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων χρειάζονται επείγουσες υπηρεσίες προστασίας και βοήθειας, όπως στέγη, τροφή, υγειονομική περίθαλψη και προστασία από κινδύνους. Επιπλέον, ορισμένα θύματα μπορεί να χρειάζονται επανένωση με τις οικογένειές τους ή λύσεις για διάφορες καταστάσεις, όπως εθελοντικός επαναπατρισμός ή επανένταξη.

Για θύματα που εξακολουθούν να κρατούνται από τους διακινητές, τα μέτρα για την COVID-19 είναι ακόμη χειρότερα και η υγειονομική τους κατάσταση άγνωστη. Τα αυξημένα επίπεδα οικιακής βίας που αναφέρονται σε πολλές βαλκανικές χώρες είναι ένδειξη για τις συνθήκες διαβίωσης πολλών θυμάτων εμπορίας, όπως αυτά σε οικιακή υπηρεσία ή σεξουαλική σκλαβιά, μορφές εκμετάλλευσης που επηρεάζουν διακριτικά γυναίκες και κορίτσια. Σε ένα περιβάλλον όπου οι προτεραιότητες και οι ενέργειες έχουν επικεντρωθεί στον περιορισμό της διάδοσης του ιού, είναι πιο εύκολο για τους εμπόρους να κρύψουν τις δραστηριότητές τους, καθιστώντας τα θύματα όλο και περισσότερο αόρατα. Η αναγνώριση των θυμάτων και η επακόλουθη αναφορά σε κοινωνικά προγράμματα προστασίας μπορεί, επομένως, να γίνει πιο δύσκολη.

4.1.4 Προστασία και διεθνής προστασία

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορεί να φοβούνται τη δίωξη, τιμωρία ή εκδίωξη από την χώρα προέλευσής τους, λόγω της γνωστοποίησης της κατάστασής τους. Για αυτόν τον λόγο, πρέπει να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους στις διαδικασίες ασύλου και στη διεθνή προστασία.

---

⁵⁶ UNODC, Impact of the Covid-19 Pandemic on Trafficking in Persons, 2020

Η Ομάδα Ειδικών για τη Δράση κατά της Διακίνησης Ανθρώπων (GRETA) δημοσίευσε έναν νέο οδηγό σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων της διακίνησης ανθρώπων και των ανθρώπων που βρίσκονται σε κίνδυνο διακίνησης σε διεθνή προστασία.

Ο οδηγός έχει ως στόχο να βοηθήσει τις εθνικές αρχές και άλλους οργανισμούς που ασχολούνται με τα θύματα της διακίνησης, ή με ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνδυνο, ώστε να διασφαλίσουν ότι κανείς δεν πρέπει να εκτοπιστεί αναγκαστικά στη χώρα προέλευσής του αν αυτή δεν είναι ασφαλής για αυτόν. Καθορίζει τις νομικές βάσεις στο πλαίσιο του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου - συμπεριλαμβανομένων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της σύμβασης κατά της διακίνησης ανθρώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης - για τις χώρες προορισμού να επιτρέπουν στα θύματα της διακίνησης να παραμείνουν.

Ο οδηγός επισημαίνει επίσης την αρχή ότι τα θύματα της διακίνησης δεν πρέπει να τιμωρούνται για εγκλήματα που καταναγκάστηκαν να διαπράξουν και καθορίζει τη νομική βάση για την παροχή βοήθειας στα θύματα, καλώντας ιδιαίτερα τις χώρες να είναι ευαίσθητες στις ανάγκες των παιδικών θυμάτων της διακίνησης. Επιπλέον, ο οδηγός υπογραμμίζει την ανάγκη για αξιολογήσεις κινδύνου προκειμένου να αποτραπεί η επιστροφή των θυμάτων της διακίνησης στη χώρα όπου υπέβαλαν αρχικά αίτηση για άσυλο, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Δουβλίνου, αλλά όπου αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να υποστούν εκ νέου διακίνηση.⁵⁷

4.2 Επιπτώσεις στην κοινωνία

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους η ανθρωπιστική κοινότητα παραβλέπει την εμπορία ανθρώπων σε κατάσταση κρίσης:

1. Δεν υπάρχουν σαφή όρια στους ορισμούς της εμπορίας ανθρώπων. Αυτή η πολυπλοκότητα υπογραμμίζεται από το γεγονός ότι υπάρχουν γκρίζες ζώνες μεταξύ της καταναγκαστικής εργασίας, της έμφυλης βίας (GBV), της εκμετάλλευσης, της απαγωγής και της εμπορίας ανθρώπων και, ως εκ τούτου, ο καθορισμός του αν κάποιος είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων ή αποκλειστικά θύμα εργασιακής εκμετάλλευσης μπορεί να είναι δύσκολος. Για τα άτομα που πέφτουν θύματα εμπορίας, ορίζεται στο πρωτόκολλο του Παλέρμο, ενώ η εκμετάλλευση παραμένει απροσδιόριστη βάσει του διεθνούς δικαίου.
2. Πολλά κράτη δεν διαθέτουν νομοθεσία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή άλλα μέτρα για τη μείωση της ευπάθειας στην εμπορία ανθρώπων και την αντιμετώπιση των αναγκών

---

⁵⁷ Council of Europe, “New Guide to International Protection for Victims of Trafficking.”,2020

προστασίας των πληθυσμών που διατρέχουν κίνδυνο. Επιπλέον, όπου υπάρχει νομοθεσία, συχνά δεν εφαρμόζεται – πολύ περισσότερο σε μια κατάσταση κρίσης.

3. Η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων είναι λιγότερο τεκμηριωμένη από άλλα εγκλήματα και δεν εντοπίζεται πάντοτε ούτε διερευνάται δεόντως επιτόπου, ιδίως σε καταστάσεις κρίσης όπου οι πόροι είναι σπάνιοι και τα περιβάλλοντα γενικά δύσκολα. Επιπλέον, παρά τις προσπάθειες για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη θέσπιση εθνικών νόμων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
4. Η απουσία βασικών δεδομένων συχνά δυσχεραίνει την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων τόσο υπό κανονικές συνθήκες όσο και ακόμη περισσότερο σε καταστάσεις κρίσης. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος μιας κρίσης στις τάσεις της εμπορίας ανθρώπων.
5. Η ανθρωπιστική κοινότητα μπορεί να θεωρήσει το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων ως μέλημα των αναπτυξιακών φορέων. Παρά τις πρόσφατες προσπάθειες για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της δυναμικής πριν από την κρίση και της άμεσης αντίδρασης στην κρίση, οι αντιδράσεις εξακολουθούν να υστερούν.
6. Η εμπορία ανθρώπων εξακολουθεί να μην αντιμετωπίζεται στο πλαίσιο του συστήματος συνεργατικών σχηματισμών, γεγονός που οδηγεί σε σημαντικό κενό προστασίας σε καταστάσεις κρίσης.⁵⁸

4.3 Συνέπειες στην οικονομία

Η εμπορία ανθρώπων αποφέρει περίπου 150 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως σε παράνομα κέρδη. Παρά την εξέλιξη των πολιτικών δικαιωμάτων, η δουλεία συνεχίζει να είναι ένα εξαιρετικά κερδοφόρο έγκλημα λόγω της σπάνιας σύλληψης και ποινικής δίωξης των υπαίτιων, των απαράδεκτα ελαφρών ποινών που δεν αποτρέπουν μελλοντικές πράξεις, και της αδυναμίας της παγκόσμιας κοινότητας να καλύψει τη ζήτηση για εργασία.⁵⁹ Ακόμη, η εμπορία ανθρώπων οδηγεί σε απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου, με τη μεταφορά ικανοτήτων, γνώσεων και εργατικού δυναμικού από τη χώρα προέλευσης. Αυτό δημιουργεί χαμένες ευκαιρίες για την εσωτερική ανάπτυξη και έχει αρνητικές συνέπειες για την οικονομία και την κοινωνία.⁶⁰

Οι επιπτώσεις της COVID-19 επηρεάζουν πολλούς από τους παράγοντες κινδύνου για την εμπορία ανθρώπων. Η ανασφάλεια κατοικίας και η ιστορία κακοποίησης παιδιών είναι 2 σημαντικοί παράγοντες κινδύνου για την εμπορία νέων ανθρώπων. Η οικονομική επίπτωση της COVID-19, συμπεριλαμβανομένων των ευρέως διαδεδομένων απωλειών θέσεων εργασίας, έχει αφήσει πολλούς ανθρώπους ανίκανους να

---

⁵⁸ Addressing Human Trafficking and Exploitation in Times of Crisis- Evidence and Recommendations for Further Action to Protect Vulnerable and Mobile Populations, 2015

⁵⁹ Malyk M., How Does Human Trafficking Affect the Economy?2023

⁶⁰ Alrefath, M “Impact of Human Trafficking on Society”, *Academia*,2015

πληρώσουν ενοίκιο. Αυτοί οι παράγοντες αυξάνουν την ευπάθεια ήδη δυσκολεύοντας τις οικογένειες και μπορεί να οδηγήσουν ενήλικες και παιδιά σε καταστάσεις ανασφάλειας, εκτίθοντάς τα σε κίνδυνο εκμετάλλευσης, από το σεξουαλικό εμπόριο μέχρι την εκμετάλλευση σε διάφορους τομείς εργασίας.

5. Νομικά και Διεθνή Πλαίσια για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων

Η σύμβαση του συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων υπεγράφη στις 16/05/2005 και κυρώθηκε στις 14/04/2008. Σκοπός της παρούσας σύμβασης ήταν και είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων ανεξάρτητα από την μορφή και τη φύση της, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θυμάτων εμπορίας ακόμα η εξασφάλιση αποτελεσματικής έρευνας και δίωξης και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων.⁶¹

Επιπλέον, το άρθρο ένα της παρούσας σύμβασης προσδιορίζει και τους σκοπούς της σύμβασης. Πιο συγκεκριμένα, πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αλλά και παράλληλη διασφάλιση της ισότητας των φύλων, προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θυμάτων εμπορίας, σχεδιασμός ολοκληρωμένου πλαισίου για την προστασία και τη συνδρομή των θυμάτων και των μαρτύρων, με παράλληλη διασφάλιση της ισότητας των φύλων καθώς και τη διασφάλιση αποτελεσματικής έρευνας και δίωξης.

5.1 Διεθνής νομοθεσία και συμφωνίες

Το Διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι καθοριστικό γιατί η βοηθάει στην κατανόηση της ουσίας στην εμπορία των ανθρώπων, αλλά καθορίζει και τις υποχρεώσεις που πρέπει να αναλαμβάνουν τα κράτη σε αυτόν τον τομέα. Ένα ολοκληρωμένο σύνολο διεθνών νομικών κανόνων εφαρμόζεται σε διάφορες μορφές εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τον έλεγχο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών και ανηλίκων. Ο πρώτος ορισμός της δουλείας παρέχεται στη σύμβαση για τη δουλειά που υπογράφηκε από την Κοινωνία των Εθνών το 1926. Στο άρθρο 1 παρ.1 αναφέρεται: *«δουλειά είναι η κατάσταση η κατάσταση ενός προσώπου επί του οποίου ασκείται οποιαδήποτε ή όλες οι εξουσίες που συνδέονται με το δικαίωμα ιδιοκτησίας»*.

---

⁶¹ “EUR-LEX - 32011L0036 - EN - EUR-LEX,” n.d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>. Προσπελάστηκε 10/12/203

Το 1956 στη Γενεύη τα Ηνωμένα Έθνη υιοθετούν τη συμπληρωματική σύμβαση για την κατάργηση της δουλείας, το δουλεμπόριο και τους θεσμούς και τις πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία με το άρθρο 1 να αναγνωρίζει όχι μόνο την έννοια της δουλείας αλλά και των θεσμών και πρακτικών ισοδύναμων με τη δουλεία.

Οι αναθεωρημένοι κανόνες στοχεύουν στην παροχή ενισχυμένων εργαλείων στις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές για τη διερεύνηση και δίωξη νέων μορφών εκμετάλλευσης. Συγκεκριμένα, διασφαλίζουν ότι η εν γνώσει χρήση υπηρεσιών από θύματα εμπορίας ανθρώπων θεωρείται ποινικό αδίκημα.

Η πρόταση της Επιτροπής περιλαμβάνει υποχρεωτικές κυρώσεις κατά εταιρειών για αδικήματα εμπορίας ανθρώπων, ενώ επιδιώκει να βελτιώσει τις διαδικασίες για τον έγκαιρο εντοπισμό και τη στήριξη των θυμάτων. Οι επικαιροποιημένοι κανόνες περιλαμβάνουν τη συμπερίληψη του καταναγκαστικού γάμου και της παράνομης υιοθεσίας στα είδη εκμετάλλευσης που καλύπτει η οδηγία.

Επίσης, αναφέρονται ρητά σε αδικήματα εμπορίας ανθρώπων που σχετίζονται με τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Επιπλέον, προβλέπονται υποχρεωτικές κυρώσεις για νομικά πρόσωπα που θεωρούνται υπεύθυνα για αδικήματα εμπορίας, συμπεριλαμβάνοντας τον αποκλεισμό τους από δημόσια οφέλη ή το προσωρινό/μόνιμο κλείσιμο των εγκαταστάσεων όπου διαπράχθηκε το αδίκημα.

Ακόμη, προβλέπεται η δημιουργία εθνικών μηχανισμών παραπομπής για τον έγκαιρο εντοπισμό και τη στήριξη των θυμάτων, με στόχο τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού μηχανισμού παραπομπής. Τέλος, οι ενημερωμένοι κανόνες καθιστούν ποινικό αδίκημα τη χρήση υπηρεσιών από θύματα εμπορίας ανθρώπων, ενώ προβλέπεται ετήσια συλλογή δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ από την Eurostat.⁶²

5.2 Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών

Οι δραστηριότητες των ΜΚΟ και η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης δεν είναι οι μόνοι λόγοι για τους οποίους, το οικονομικό έγκλημα και η διαφθορά - και ιδιαίτερα οι δεσμοί μεταξύ τους, δηλαδή η ποινικοποίηση της πολιτικής και η πολιτικοποίηση του εγκλήματος - είναι από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα στον δημόσιο λόγο της Βοσνίας, σε μια από τις πιο σημαντικές χώρες των Βαλκανίων.

Οι συζητήσεις έχουν ξεκινήσει από τα τέλη του 1990 όπου οι διεθνείς φορείς έχουν υποστηρίξει ότι τα ζητήματα αυτά αποτελούν κύριο πρόβλημα που απειλεί την επιτυχία της οικοδόμησης κράτους και ότι η

---

⁶²Tolu Ogboru & S.K Kigbu, “Human Smuggling, Human Trafficking, Transnational Organized Crime,” *Beijing Law Review* 06, no. 04 (January 1, 2015): 224–31

αντιμετώπισή τους και η ευαισθητοποίηση του κοινού για τα προβλήματα θα πρέπει, συνεπώς, να αποτελούν κεντρικές ανησυχίες⁶³

Αν και οι διεθνείς κατηγορίες για δεσμούς μεταξύ κρατικών πρακτόρων και εγκληματικών παραγόντων δεν ήταν χωρίς ουσία, η διεθνής προσέγγιση έχει επικριθεί για τον τρόπο με τον οποίο οι κατηγορίες χρησιμοποιήθηκαν για την προώθηση της γενικής οικοδόμησης του κράτους.

Αυτή η διεθνής στρατηγική, η οποία βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στη ρητορική της «μαύρης τρύπας», συνέβαλε στην υψηλή προβολή των ζητημάτων εγκληματικότητας και διαφθοράς στο βοσνιακό κοινό. Ωστόσο, αν και αυτό συνέβαλε σίγουρα στην επιδιωκόμενη επίγνωση του προβλήματος, είχε επίσης ακούσια αποτελέσματα που ξεπέρασαν το όριο: τον δυτικό λόγο σχετικά με τα Βαλκάνια ως «μαύρη τρύπα» στην Ευρώπη και ως «προπύργιο του εγκλήματος», οδήγησε επίσης σε χαμηλά επίπεδα γενικής εμπιστοσύνης των πολιτών στους δημόσιους θεσμούς και σε κλίμα ανησυχίας.⁶⁴

Στην περιοχή των Βαλκανίων, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) αναλαμβάνουν έναν καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων. Το προσωπικό τους έρχεται τακτικά σε επαφή με πληθυσμούς που μπορεί να περιλαμβάνουν θύματα εμπορίας ανθρώπων και πρέπει να διασφαλίζουν ότι τους παρέχεται η καταλληλότερη προστασία, βοήθεια και λύσεις.

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) υπολόγισε ότι περισσότεροι από μισό εκατομμύριο άνθρωποι εισήλθαν στη Σερβία μεταξύ Οκτωβρίου 2015 και Σεπτεμβρίου 2016, η συντριπτική πλειονότητα αυτών των μεταναστών/προσφύγων περνούν από τη Σερβία στο δρόμο τους προς άλλες χώρες. Ο υπουργός Εξωτερικών της Σερβίας Ίβιτσα Ντάτσιτς δήλωσε τον Δεκέμβριο του 2016 ότι, από την αρχή της κρίσης, ο αριθμός των μεταναστών/προσφύγων που είχαν εισέλθει στη Σερβία έφτασε τους 900.000. Σύμφωνα με την Frontex, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων το 2015 σημείωσε 16πλάσια αύξηση στις παράνομες διελεύσεις των συνόρων από το προηγούμενο έτος, κυρίως από άτομα από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν.⁶⁵

Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αρχικά κράτησαν τα σύνορά τους ανοιχτά, επιτρέποντας στους μετανάστες/πρόσφυγες να ταξιδέψουν στη συνέχεια. Αλλά οι χώρες της ΕΕ που συνορεύουν με τα Βαλκάνια δεν επέτρεψαν να συνεχιστεί αυτό μακροπρόθεσμα. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2015, η

---

⁶³ B.Blieseemann De Guevara, ο.π

⁶⁴ Στριμπής Ι., «Διαχείριση της μετανάστευσης από την διεθνή οργάνωση», σε Γιάννης Βαληνάκης, Ιωάννης Στριμπής (επιμ.), *Η Ευρωπαϊκή διαχείριση του μεταναστευτικού: Η εξωτερική διάσταση*, Αθήνα: Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet ΕΚΠΑ, 2021, σσ. 183-209.

⁶⁵ Frontex, *Situational Overview on Trafficking in Human Beings*, 2016

Ουγγαρία είχε χτίσει ένα τείχος κατά μήκος των νότιων συνόρων της με τη Σερβία και την Κροατία για να εμποδίσει περαιτέρω διελεύσεις μεταναστών/προσφύγων. Στις 16 Οκτωβρίου 2015, η Ουγγαρία έκλεισε επίσημα τη συνοριακή της διάβαση με τη Σερβία, αποκλείοντας επίσημα τη διαδρομή από τη Σερβία προς την Ουγγαρία. Τη στιγμή της σύνταξης, οι ΜΚΟ ανέφεραν ότι η Ουγγαρία επέτρεπε σε 20 μετανάστες/πρόσφυγες να περνούν στη χώρα την ημέρα και μόνο σε αυτούς από τις χώρες «προσφυγικής προτεραιότητας» της Συρίας, του Ιράκ και του Αφγανιστάν. Οι επίσημοι αριθμοί αναφέρουν ότι εκτιμάται ότι 6.400 μετανάστες/πρόσφυγες βρίσκονταν στη Σερβία οι περισσότεροι από τους οποίους είναι «αποκλεισμένοι» – δηλαδή επιθυμούν να μεταβούν στην ΕΕ αλλά δεν μπορούν να το κάνουν λόγω των κλειστών συνόρων. Περίπου 5.200 άτομα φιλοξενούνται σε επίσημους καταυλισμούς/κέντρα προσφύγων, ενώ 1.300 άτομα δεν έχουν καταχωρηθεί καταλύματα πολλοί κοιμούνται στα πάρκα του Βελιγραδίου ή σε στρατώνες που δεν λειτουργούν δίπλα στον σιδηροδρομικό σταθμό, χωρίς θέρμανση και εγκαταστάσεις υγιεινής. Οι συνθήκες αυτές, σε συνδυασμό με την έναρξη του χειμώνα, προκαλούν μεγάλη ανησυχία ως προς το πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση τους κρύους μήνες του χειμώνα. Οι σοβαρές καιρικές συνθήκες στις αρχές Ιανουαρίου στη Σερβία, για παράδειγμα, οδήγησαν σε σοβαρές ασθένειες και ταλαιπωρία μεταξύ πολλών προσφύγων που δεν είχαν επαρκή στέγαση, ρούχα ή τρόφιμα.⁶⁶

Συγκεκριμένα, οι δράσεις και ο ρόλος του ΔΟΜ και της UNHCR στην περιοχή μπορούν να συνοψιστούν στους κάτωθι 3 βασικούς τομείς:

1. Εντοπισμός θυμάτων εμπορίας ανθρώπων:

Οι δύο οργανισμοί επιδιώκουν να εντοπίζουν και αναγνωρίζουν τα πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων στην περιοχή των Βαλκανίων. Ο εντοπισμός των θυμάτων μεταξύ των μεταναστών/προσφύγων δεν ήταν απλώς ζήτημα του προσωπικού των ΜΚΟ ώστε να είναι αρκετά προσεκτικό σε διαφορετικά πρότυπα ευαλωτότητας, αλλά περιλάμβανε και την αντίσταση ορισμένων μεταναστών/προσφύγων να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Το προσωπικό των ΜΚΟ βρήκε ειδικά δυσάρεστο και δύσκολως προσεγγίσιμο το ζήτημα της σεξουαλικής βίας τόσο με γυναίκες όσο και με άνδρες μετανάστες/προσφυγές. Γενικότερα, υπάρχει μια γενική υπόθεση ότι η σεξουαλική βία είναι υποεκτιμημένη στις αναφορές, ειδικά μεταξύ των ανδρών, λόγω ντροπής, κοινωνικής κατακραυγής.

Προσοχή αξίζει να σημειωθεί ότι, στις περιπτώσεις όταν οι άνθρωποι εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες ως μέρος της εκμετάλλευσής τους, καθώς δεν αναγνωρίζεται πάντα το γεγονός ότι κάποιος που ενδεχομένως έχει κάνει παραβατικές πράξεις μπορεί ταυτόχρονα να είναι θύμα εκμετάλλευσής. Η Σύμβασή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας

---

⁶⁶ Brunovskis Anette, Surtees Rebecca, ο.π

Ανθρώπων απαιτεί από τα Κράτη Μέλη να θεσπίσουν νομοθεσία που προβλέπει τη δυνατότητα μη τιμωρίας όταν η συμμετοχή σε παράνομες δραστηριότητες έχει υποχρεωθεί.⁶⁷

2. Παροχή υπηρεσιών προστασίας και βοήθειας:

Και οι δύο οργανισμοί αναλαμβάνουν τον ρόλο της παροχής προστασίας και βοήθειας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή ψυχολογικής, υγειονομικής και νομικής υποστήριξης, καθώς και παραπομπές υποθέσεων στις αρμόδιες αρχές.

3. Εύρεση λύσεων: Οι δύο οργανισμοί εργάζονται για την εύρεση βιώσιμων λύσεων για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της επιστροφής τους στις χώρες καταγωγής τους, της επανεγκατάστασής τους ή άλλων μορφών προστασίας.

Παράλληλα, ο ΔΟΜ, σύμφωνα με το Καταστατικό του, παρέχει υπηρεσίες μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων της πρόσληψης, επιλογής, επεξεργασίας, κατάρτισης, ιατρικών εξετάσεων, τοποθέτησης και άλλων υπηρεσιών που βοηθούν στην ομαλή μετανάστευση. Στην περιοχή των Βαλκανίων, αυτές οι υπηρεσίες μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικές λόγω των μεταναστευτικών ροών που διασχίζουν την περιοχή.

Παρά το γεγονός ότι αρκετές βαλκανικές χώρες είχαν γίνει πύλη εισόδου και ταυτόχρονα βοηθούσαν αρκετούς διερχόμενους μετανάστες όπως η Κροατία και η Ουγγαρία η στάση τους άλλαξε σημαντικά όταν οι χώρες της δυτικής Ευρώπης άρχισαν να κλείνουν τα σύνορά τους. Αυτό δημιούργησε φόβους ότι χιλιάδες άνθρωποι θα μείνουν αποκλεισμένοι στα Βαλκάνια, γεγονός που βοηθούσε να τροφοδοτηθεί και μια αντιμεταναστευτική πολιτική αλλά και αντίδραση θα έλεγε κανείς σε όλη την περιοχή. Χώρες όπως η Ουγγαρία, η Σλοβενία και η Βουλγαρία ύψωσαν τα τείχη και συνοριακούς φράχτες οι οποίοι σε ορισμένες χώρες παρακολουθούνται από βίαιες παραστρατιωτικές ομάδες. Ο ύπατος αρμοστής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα είχε αναφέρει ότι αυτές οι ενέργειες που ακολουθεί η Ουγγαρία, ήταν μια εντελώς απαράδεκτη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών. Η πολιτική που άσκησαν αυτές οι χώρες με αποτέλεσμα την μείωση των μεταναστευτικών ροών δεν κατάφερε να επηρεάσει και τα ποσοστά της μείωσης του φαινομένου της εμπορίας και της διακίνησης των ανθρώπων στα Βαλκάνια⁶⁸

---

⁶⁷ Brunovskis Anette, Surtees Rebecca, ο.π

⁶⁸ Majcher, I., Flynn, M., Grange, M. ο.π

6. Ενέργειες για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Διακίνησης Ανθρώπων στα Βαλκάνια

6.1 Εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης

Η έλλειψη ενημέρωσης των νόμων και των μηχανισμών για το εμπόριο ανθρώπων, η έλλειψη ενεργού συμμετοχής των βουλγαρικών θεσμικών οργάνων με τους ευρωπαϊκούς ομολόγους τους και η έλλειψη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του προβλήματος αποτελούν κύρια εμπόδια. Το NCCTHB⁶⁹ παρουσίασε περιορισμένους πόρους και προσωπικό, προκαλώντας προβλήματα στην εκτέλεση κρίσιμων λειτουργιών και στην υλοποίηση μακροπρόθεσμων έργων. Εκσυγχρονισμένες εκστρατείες ευαισθητοποίησης, καθώς και έρευνα και στρατηγικό σχεδιασμό, έχουν καθυστερήσει εξαιτίας της έλλειψης πόρων και πολιτικής συνέπειας.

Η έλλειψη προσοχής στη ζήτηση για εμπορικές σεξουαλικές πράξεις, καθώς και η αναφορά σε περιπτώσεις βίαιων επαναπροωθήσεων προσφύγων κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, είναι επιπλέον θέματα. Οι εμπειρογνώμονες προτείνουν την ανάγκη για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και προϋπολογισμό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κατάστασης, ιδίως με την αύξηση του αριθμού των προσφύγων προς την Ευρώπη.

6.2 Στρατηγικές για την πρόληψη

Η παρουσίαση της Επιτροπής αναφορικά με τη νέα στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2021-2025) έχει επίκεντρο την πρόληψη του εγκλήματος, την προσαγωγή των διακινητών στη δικαιοσύνη, καθώς και την προστασία και ενδυνάμωση των θυμάτων. Κατά την περίοδο 2017-2018, περισσότερα από 14.000 θύματα καταγράφηκαν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως στις βαλκανικές χώρες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, εκτιμάται ότι οι διακινητές εξαργυρώνουν κέρδη ύψους 29,4 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Με τη συνεχιζόμενη ζήτηση για εκμετάλλευση ανθρώπων και τη μετάβαση των δραστηριοτήτων των διακινητών στο διαδίκτυο, καθώς επίσης και με την επιρροή της πανδημίας που ενδέχεται να δημιουργήσει συνθήκες ευνοϊκές για αύξηση της εκμετάλλευσης, η σημερινή στρατηγική περιλαμβάνει μέτρα που θα επιτρέψουν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της να ενισχύσουν την αντίδρασή τους.

Η στρατηγική βασίζεται σε ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο και πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, με την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων να

---

⁶⁹ The National Commission for Combating Trafficking in Human Beings- Εθνική Επιτροπή Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων - Βουλγαρία

αποτελεί τη βάση. Η Επιτροπή δεσμεύεται να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στην ενσωμάτωση και εφαρμογή της οδηγίας, ενώ ενδέχεται να προτείνει αναθεωρήσεις για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς της. Ο συντονιστής δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων διαδραματίζει βασικό ρόλο στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής.

Επιπλέον, η στρατηγική επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα σημεία:

1. Μείωση της ζήτησης:

Η Επιτροπή θεωρεί τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση θυμάτων και προωθεί εκστρατείες πρόληψης σε υψηλού κινδύνου τομείς. Εξετάζεται επίσης η ενίσχυση της νομοθεσίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών και η πρόταση νομοθεσίας για την εταιρική διακυβέρνηση.

2. Εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών:

Διάλογος με εταιρείες παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και τεχνολογίας για μείωση της χρήσης του διαδικτύου για εκμετάλλευση. Ενίσχυση της εκπαίδευσης επαγγελματιών της επιβολής του νόμου για ανίχνευση και αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

3. Προστασία, υποστήριξη και ενδυνάμωση των θυμάτων:

Βελτίωση του εντοπισμού και παραπομπής των θυμάτων για υποστήριξη και προστασία. Ενίσχυση των προγραμμάτων επανένταξης και παροχή καθοδήγησης για τη δέουσα επιμέλεια.

4. Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων: νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.⁷⁰

6.3 Διεθνής συνεργασία

Μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τον αγώνα κατά της εμπορίας των ανθρώπων δεν είναι αρκετή. Το κρίσιμο είναι η κατάλληλη εφαρμογή της, η οποία δυσκολεύεται να πραγματοποιηθεί χωρίς διεθνή συνεργασία. Οι εθνικές αρχές πραγματοποιούν πρωτογενείς έρευνες, αλλά η εμπορία ανθρώπων και γυναικών ειδικά υπερβαίνει τα όρια ενός κράτους. Συνεπώς, η διεθνής αστυνομική συνεργασία δεν είναι απαραίτητη μόνο για τη συλλογή πληροφοριών, αλλά προσφέρει πολλές δυνατότητες, όπως η εκπαίδευση ειδικών στην εφαρμογή νέων τακτικών και μεθόδων στον εντοπισμό ύποπτων, την εντοπισμό θυμάτων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους τρόπους όπου η εμπορία γυναικών είναι ευρέως διαδεδομένη.

Ένα σημαντικό μέρος μιας αποτελεσματικής στρατηγικής κατά της εμπορίας είναι επίσης η προαναφερθείσα συνεργασία μεταξύ διεθνών και εθνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων που, σε πολλές

---

⁷⁰ OSCE, Strategy for Combating Trafficking in Human 2019-2024, 2019

περιπτώσεις, είναι τα πρώτα σημεία επαφής που μπορεί να οδηγήσουν στον εντοπισμό των θυμάτων. Φέρουν μεγάλη ευθύνη, καθώς οι θύματα βασίζονται σε αυτές και συνήθως τις εμπιστεύονται για να ζητήσουν βοήθεια. Ο λόγος μπορεί να είναι η εξειδίκευσή τους, η καλή τους γνώση και η εμπειρία στον τομέα τους. Ωστόσο, σε πολλές χώρες δεν υπάρχουν απαιτήσεις για τη χρηματοδότηση αυτών των οργανώσεων, οπότε η μεγαλύτερη υποστήριξη προέρχεται από διεθνείς οργανισμούς μέσω έργων που υλοποιούν⁷¹

7. Συμπεράσματα

Συνολικά, η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και απαιτεί άμεση και συντονισμένη δράση σε διάφορα επίπεδα. Η εργασία επικεντρώθηκε στην περιοχή των Βαλκανίων, αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα των καταστάσεων όπου εκδηλώνεται αυτό το φαινόμενο.

Η διεθνής συνεργασία, η ενίσχυση των νομικών πλαισίων και η εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Επιπλέον, η πανδημία COVID-19 ενισχύει την ανάγκη άμεσης δράσης και προστασίας των ευάλωτων ομάδων.

Στο μέλλον, είναι ζωτικής σημασίας η ενίσχυση της νομοθεσίας κατά της εμπορίας ανθρώπων τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η διασυνοριακή συνεργασία, η ανταλλαγή πληροφοριών και η κοινή εκπαίδευση των αρχών επιβολής του νόμου αποτελούν στρατηγικές που πρέπει να ενισχυθούν. Επιπλέον, η πρόληψη μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης είναι απαραίτητη για την αναγνώριση και πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων.

Τέλος, η βαρύτητα του προβλήματος αυτού έχει γίνει αντιληπτή και η συνεχιζόμενη προσπάθεια για πρόληψη, αντιμετώπιση και εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων είναι ζωτικής σημασίας. Μόνο μέσω συντονισμένων προσπαθειών μπορεί να επιτευχθεί η εξάλειψη αυτής της απάνθρωπης πρακτικής.

---

⁷¹ Vujin, J., *Human Trafficking in the Balkans*, 2011

8. Βιβλιογραφία

8.1 Ελληνόγλωσση

Λέτσιου Σ., "Εμπορία Ανθρώπων: μία διαχρονική διαπολιτισμική μορφή δουλείας." *Εθνολογία on line* 9(1), 2019: 22-23.

Σεϊμένης, Ι., Μαρής, Γ., & Φλούρος, Φ., Σύγχρονες Ευρωμεσογειακές Σχέσεις, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, 2023

Στριμπής Ι., «Διαχείριση της μετανάστευσης από την διεθνή οργάνωση», σε Γιάννης Βαληνάκης, Ιωάννης Στριμπής (επιμ.), *Η Ευρωπαϊκή διαχείριση του μεταναστευτικού: Η εξωτερική διάσταση*, Αθήνα: Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet ΕΚΠΑ, 2021, σσ. 183-209.

8.2 Ξενόγλωσση

"“EUR-LEX - 32011L0036 - EN - EUR-LEX,” .” 2011.

Alrefath M., " "Impact of Human Trafficking on Society." *Academia*, May 2, 2015.

Anastasijevic D., "Organized Crime in the Western Balkans." *Humsec Working Paper Series*,, 2007: 149-168.

Angeli D.,"“Migrant Domestic Workers and Human Trafficking in Greece: Expanding the Narrative,” April 3, ." *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, April 3, 2017.

Baird Th., *Human Smuggling in the Eastern Mediterranean*. Routledge, 2016.

Bliesemann De Guevara B., "“8.1 A ‘Black hole’ in europe? The social and discursive reality of crime in bosnia-herzegovina and the international community’s tacit complicity." 2013: 211–32.

Brunovskis A, Surtees R., "Vulnerability and exploitation along the Balkan route: Identifying victims of human trafficking in Serbia." *FAFO Report* , 2017.

Burke, C., *Human Trafficking: Interdisciplinary Perspectives*. London, 2022.

Center for the Study of Democracy "Corruption And Anti-Corruption In Bulgaria (2013 – 2014)." *Policy Brief No. 46*, November 2014.

Council of Europe, Access to Justice and Effective Remedies for Victims of Trafficking in Human Beings,, 2022.

Council of Europe, Access to Justice and Effective Remedies for Victims of Trafficking in Human Beings , *Council of Europe*, June 2022.

Council of Europe, *New Guide to International Protection for Victims of Trafficking*, 2020.

Council of Europe. " *Labour trafficking in North Macedonia: risk factors, trends and challenges*." 2022.

European Commission. *Third report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2020) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims. Report from The Commission to The European Parliament and the Council*, European Commission, 2020.

Europol Operations Directorate. *The challenges of countering human trafficking in the digital area*. Europol Operations Directorate, 2020.

Europol, Trafficking in human beings in the EU. Europol public information, 2016.

Freedom House, *Nations in Transit 2011 The Authoritarian Dead End In The Former Soviet Union*. 2011.

Freedom House, "Freedom in the World 2008 The Annual Survey of Political Rights & Civil Liberties." New York, 2008.

Frontex, Situational Overview on Trafficking in Human Beings . Warsaw, 2016.

G R E T A Group of Experts on Action against Trafficking in Human. "Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings." 2023.

Golubovi Škec S., Radeva Berket M., " Trafficking in Human Beings in Croatia: An Assessment Focusing on Labour Exploitation." *International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)*, September 2010.

Hadzic F., «Transnational Human Trafficking and Stigmatization in the Western Balkans-Bosnia and Herzegovina; Socio-Political and Economic Framework», *Current Res. J. Soc. Sci. & Human*. 3 (2020), σσ. 178-194.

Institute for Development Research and Alternatives. "Millenium Challenge Corporation 2009-2011." 2011.

International Labour Organazation, Convention C029 - Forced Labour Convention. International Labour Organazition , 1930.

International Organization for Migration, *Addressing Human Trafficking and Exploitation In Times Of Crisis Findings And Recommendations Evidence And Recommendations For Further Action To Protect Vulnerable And Mobile Populations*. International Organization for Migration, 2015.

International Organization for Migration, Addressing Human Trafficking and Exploitation in Times of Crisis- Evidence and Recommendations for Further Action to Protect Vulnerable and Mobile Populations., 2015.

International Organization for Migration. "Needs Assessment: Human Trafficking in the Western Balkans." 2014.

Kelmendi B., " Preventing Human Trafficking in the Western Balkans – A Particular Review in Albania, Kosovo and Serbia." *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing, Rome-Italy*, 2015.

KigbuTolu Ogboru & S.K., ", "Human Smuggling, Human Trafficking, Transnational Organized Crime,"." *Beijing Law Review* , January 1, 2015: 224–31.

- Lamallari B., Zhilla F., "Organised Crime Threat Assessment for Albania." Global Initiative. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2018.
- Majcher I., Flynn M., Grange M., "The Balkans: Building Walls against "Transit" Migration. In: Immigration Detention in the European Union ." *European Studies of Population*, vol 22, 2020.
- Malyk M., *How Does Human Trafficking Affect the Economy?* EasyLlama, 2023.
- Mece M., «Irregular migration flows and human trafficking in the Western Balkan countries: Challenges of the convergence of counter-trafficking response», *Journal of Liberty and International Affairs* 1.Suppl. (2016), σσ. 35-48
- Onorato M. & Graham S., "Key Challenges for the Incoming Government of Kosovo." *International Republican Institute*, 2021.
- OSCE, *Strategy For Combating Trafficking In Human Beings 2019-2024*, 2019.
- OSCE. *Analysing The Businessmodel Of Trafficking Inhuman Beings To Betterprevent The Crime Organization*. OSCE, 2010.
- Peter T., Tuesday R., *Refugee, Smugler, Saviour*. London: Hurst & Co, 2018.
- Petrunov G., "Human Trafficking in Eastern Europe: The Case of Bulgaria." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 653,, 2014.
- Ramaj K., "The Aftermath of Human Trafficking: Exploring the Albanian Victims' Return, Rehabilitation, and Reintegration Challenges." *Journal of Human Trafficking* 9 (3), 2023: 408-429.
- Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery*. 2008.
- Sheinis D., "The Links Between Human Trafficking, Organized Crime, and Terrorism." *American Intelligence Journal*, 2012: 68-77 .
- Simeunovic-Patic B, Copic S., "Protection and Assistance to Victims of Human Trafficking in Serbia: Recent Developments." *European Journal of Criminology*, 2010: 45-60.
- Smith A., "Correlates of Sex Trafficking in Three Balkan Countries." *Directory of Open Access Journals*, January 1, 2014.
- Smith A., "Correlates of sex trafficking in three Balkan countries." *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 2014.
- The Advocates for Human Trafficking ,*Health Consequences of Human Trafficking*. The Advocates for Human Trafficking, https://www.stopvaw.org/health_consequences_of_trafficking προσπελάστηκε 10/12/2023
- The United Nations Office on Drugs and Crime. "Crime and its impact on the Balkans and affected countries." 2008.

- Todres J., Ángela D., "COVID-19 and Human Trafficking—the Amplified Impact on Vulnerable Populations,." *JAMA Pediatrics*, February 1, 2021: 175.
- U.S. Embassy in Montenegro, 2023 *Trafficking in Persons Report: Montenegro June 20, 2023*, <https://me.usembassy.gov/our-relationship/official-reports/>. U.S. Embassy in Montenegro, 2023.
- United Nations : Office on Drugs and Crime *Global Report on Trafficking in Persons*. <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/global-report-on-trafficking-in-persons.html>., United Nations : Office on Drugs and Crime., n.d.
- United Nations, *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And The Protocols Thereto*. 2004. <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf> προσπελάστηκε 19/12/2023
- UNODC, *Impact of the covid-19 pandemic on trafficking in persons*. UNODC, 2020.
- US Department of State. "2023 Trafficking in Persons Report: Bulgaria." , 2023.
- Vermeulen, F., Belli R., & Oude Breuil B. "Human trafficking networks in the Western Balkans: Recruitment, expansion and persistence." *Trends in Organized Crime*, 22(3), 2019: 244-266.
- Vujin J., *Human trafficking in the Balkans, 2011*. Heinonline, 2011.